

Проза
ДВОЕ НА ТРАМПЛИНЕ 4
Людміла ДРОЖЖА

ВЯТРЫХА 9
Маргарыта АЛЯШКЕВІЧ

ЯЦВЯЖСКИ ВАЯР ПАД ГРУНВАЛЬДАМ 14
Анатоля БРЫТУН

КОТКА, ЯКАЯ ВЫЙШЛА З КНІЖКІ 18
Людка СІЛЬНОВА

Верасок
УГЛЕДЗЕЦЦА ЁНУТР З'ЯВЫ 23
Арцём КАВАЛЕЎСКИ

Паэзія
ЯНА ЯВІЧ: «КАЛІ ХОЧАЦЦА ВЕРШАЎ...»,
АЛЬБО АКРАVERSION 18

Нашы святы
ВОГНЕННЫ ВОЖЫК І ЯЗЫК ШЧАСЦЯ 26
Аксана СПРЫНЧАН

Твары нашай культуры
ЗЯМЛЯ ПАД БЕЛЫМІ КРЫЛАМІ
СТАЛА І МАЁЙ. 28
НАЗАЎЖДЫ
Роза СТАНКЕВІЧ

Міні-плакат 32-33

З новым годам!
НАВАГОДНІХ ЦУДАЎ ПАБОЛЬШАЕ 34
Крысціна ПЕРЖУКОВА

БЯРОЗАВАЯ ЁЛКА 36
Алена МАЛЬЧЭЎСКАЯ

НАЖАВЫ КОЛЕР ДАБРЫНІ 37
Галіна ПШОНІК

Беларуская міфалогія
39 **ЯК СВЯТЫ МІКАЛАЙ ПЕРАТВАРЫЎСЯ Ё ДЗЕДА МАРОЗА**
Ірына КЛІМКОВІЧ

Творчы конкурс
44 **А ТЫ СЯДЗЕШ З ІМ ЗА АДНУ ПАРТУ?**
Алена МАЛЬЧЭЎСКАЯ

61 **МАЛЮЕМ ВЯТРЫСКУ**

Да святочнага стала
45 **КАВАЛАЧАК СМАЧНАЙ РАДАСЦІ**
Алена ІВАНЮШАНКА

Дынамік
48 **АЛЕГ ХАМЕНКА:**
**«МЫ ЖЫВЁМ НА ЗЯМЛІ ПРОДКАЎ,
І НАМ ТУТ ХОЧАЦЦА ЁСЯГО!»**
Вольга НАВАЖЫЛАВА

51 **ДАСТАТКОВА ВОСТРАЯ**
«ZATOCZKA»
Вітаўт МАРТЫНЕНКА

Ручкі не ё кручкі
54 **ПАЛЁТЫ ЛЯМЦАВАЙ МУЗЫ**
Ганна ІЛЬЯШЭВІЧ

Гумар
56 **ШКОЛЬНЫЯ АБРАЗКІ**
Юлія ЗАРЭЦКАЯ

Фотаапавяданне
62 **ГІСТОРЫЯ АДНОЙ
БЯРОЗКІ**
Алена ІВАНЮШАНКА

Вернісаж
64 **ПАВЕТРА,
У ЯКІМ ЛУНАЕ ТВОРЧАСЦЬ**
Алена ІВАНЮШАНКА

ДВОЕ НА ТРАМПЛИНЕ

Людміла ДРОЖЖА

Наташа вырашыла, што будзе спакойней на душы, калі яна стане на лыжы і махне ў бліжэйшы лясок. Быў апошні дзень снежня, пагодлівы, па ўсіх законах зімы. З раніцы снег добра ўвабраў новую даніну неба, а ўдзень зачарсцвеў, прымерз. Пад абед неба павесялела і падарыла людзям сонца.

Наташа мо гады тры не хадзіла на лыжах. Яна апранула свой блакітны лыжны касцюм, дастала з каморкі лыжы і падалася ў маленькі лясок, што знаходзіўся за два кіламетры ад пасёлка. Лыжы ішлі лёгка. Дзень дыхаў здаровым зімовым холадам. Уся белая прастора, залітая сонцам, цешыла вочы, і Наташа была рада, што задумала гэты лыжны шпацыр.

Яна толькі-толькі пачала ажываць ад страты самага блізкага чалавека. Дзед памёр месяц таму, наказваючы ёй не пакутаваць, бо ён сваё пражыў... Наташа засталася адна ў дзедавай хаце, на запрашэнні маці ехаць да яе ў Кіеў адгаворвалася, маўляў, застаўся апошні год вучобы. Увесь гэты час сум не пакідаў яе. А сёння ў душы ўстрапянулася маладая жыццёвая сіла. Наташа пайшла нацянькі і апынулася на паўднёвым ускрайку лесу ля вялікай снежнай горкі, дзе ў добрыя зімы хлопцы і смельцы дзяўчаты шугалі на лыжах з трампліна. Наташа ніводнага разу не асмелілася з'ехаць з горкі. Унутраны голас і падсмейваўся, і дакараў яе за маладушнасць.

Сёння яна зноў пад'ехала да трампліна. З гэтага месца адкрывалася вачам цудоўная панарама, неаглядная белая прастора. Горка была крутая, для выпрабаваных смельчакоў.

«Хоць стану і пагляджу», — крыху пратэстуючы супраць страху, падумала Наташа. Яна пад'ехала да трампліна і паглядзела ўніз. «Эх,

скокнуць бы!» — мільганула вясёлая думка, але тут жа дзяўчына перасцярожліва сунула лыжу. Наташа некалькі разоў аб'ехала лясок і на сваё здзіўленне зноў апынулася ля трампліна. Яна роўненька паставіла лыжы, крыху прыгнулася... Ведала, што нізавошта не адважыцца і проста так, дзеля цікавасці капіравала падрыхтоўчы момант пасялковых «трампліншчыкаў», нават нешта замурыла сабе пад нос... Гэта ўсё адбылося ў адно імгненне, ад штуршка ў спіну яна панеслася з горкі...

Яе падзенне было нязграбным, балючым, твар і рукі запэцканы снегам, хвілін колькі яна сядзела, баючыся зірнуць уверх, каб упэўніцца, што ўсё-ткі не сама, а нейкая злая сіла неспадзявана падштурхнула яе ўніз. Нарэшце прыўзняла галаву. На горцы і сапраўды, крыху растапырыўшы лыжы, стаяла злая сіла ў вобразе Максіма з паралельнага класа. Гэта быў хлопец з вельмі прыгожым, але халодным тварам. Ён выглядаў больш дарослым за сваіх равеснікаў і сустракаўся з дарослымі дзяўчатамі. Школьныя пляткаркі выведалі тайны яго кахання і казалі, што нядаўна Максіму разбіла сэрца адна вельмі шыкоўная спакусніца.

Наташа называла Максіма Апалонам, але прыгожы твар хлопца ніколі не хваляваў яе.

А цяпер, гаротна седзячы ў пункце свайго прымусовага падзення, дзяўчына ненавідзела Максіма і ціхенька ўсхліпвала ад прыніжэння.

Максім стаяў на версе і насмешліва пазіраў на яе.

— Ну чаго разнюнькалася, як пяцікласніца! Падумаеш, падштурхнуў з трампліна. Ды табе сямнаццаць гадоў. У тваім узросце дзяцей нараджаюць, з парашутам скачуць, — сказаў ён з пакеплівай інтанацыяй.

— Я цябе прасіла штурхаць? — Наташын голас усё яшчэ быў падмочаны слязьмі, ды ўсё ж уздыблівалася абурэнне да гэтага халоднага, вечна нечым азмрочанага, замкнутага на сваіх перажываннях Апалона. І Наташа выпаліла:

— Глядзі, які абазнаны ў жыцці супермен. Вось і штурхай сваіх дзяўчат дзяцей нараджаць, з парашутам скакаць. А мне не трэба штуршкоў...

— Дык я й кажу, што пара быць смялейшай, — стоячы на трампліне, парыраваў Максім. Раптам ён зрабіў віртуозны зіг-

6 заг на снезе, прыгнуўся і прыгожа саскочыў з трампліна, пад'ехаў да дзяўчыны. Наташа зняла правую лыжу і шпурнула яе ўбок Максіма.

— З-за цябе лыжу ледзь не зламала.

Максім узяў лыжу ў рукі, паглядзеў і абьякава кінвў:

— Нічога, склеіць можна, трэшчына малая.

Яго нахабная абьякаваець яшчэ больш падагрэла Наташына абурэнне.

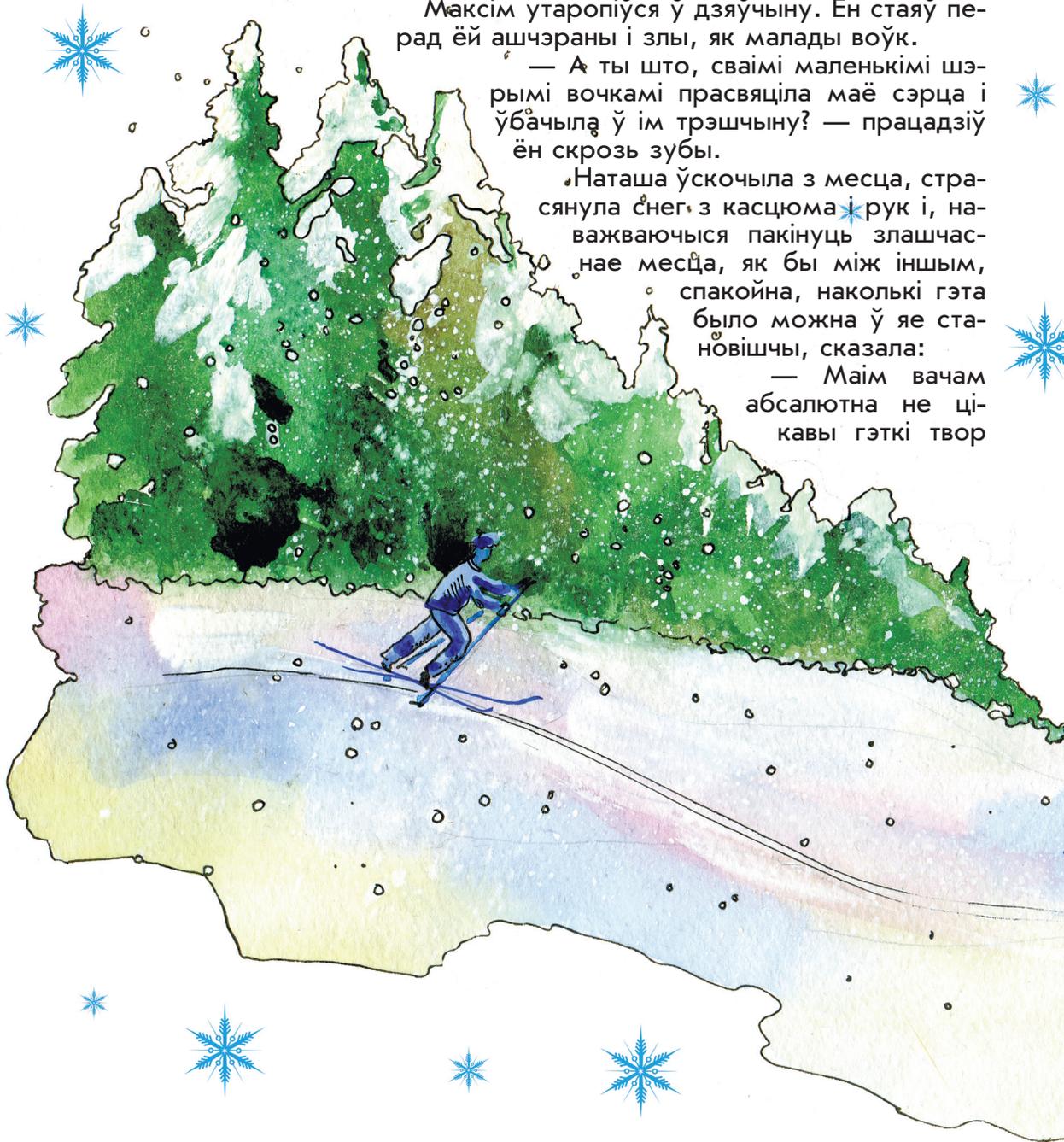
— Ты лепей склейвай сваё разбітае сэрца...

Максім утаропіўся ў дзяўчыну. Ён стаяў перад ёй ашчэраны і злы, як малады воўк.

— А ты што, сваімі маленькімі шэрымі вочкамі прасвяціла маё сэрца і ўбачыла ў ім трэшчыну? — працадзіў ён скрозь зубы.

Наташа ўскочыла з месца, страшыла снег з касцюма і рук і, наважваючыся пакінуць злашчаснае месца, як бы між іншым, спакойна, наколькі гэта было можна ў яе становішчы, сказала:

— Маім вачам абсалютна не цікавы гэtkі твор

мастацтва, як ты. Ты ж ніколі не ўсміхаешся. Я ніколі не бачыла твой твар ясным, светлым. На ім заўсёды паныласць і змрок. Як гэта страшна! — закончыла не дзявочым пафасам Наташа і, умацаваўшы лыжы, наважылася ехаць.

Максім зрабіў кола вакол яе, заступіў дзяўчыне дарогу.

— Ты, мусіць, марыш атрымаць ад мяне ўсмешку, — ён расцягнуў губы ў штучную усмешку і наблізіў свой твар да Наташынага. Дзяўчына зарагатала. Дэманстрацыя штучнай усмешкі развесяліла яе і ўнесла нейкую няясную трывогу. Максім не сыходзіў з яе дарогі. Ён працягваў грымаснічаць.

— Цешся! Дару табе ўсе свае ўсмешкі, — закончыў ён халоднай, дзёрзкай ухмылкай.

— А ты паспрабуй вось так! — Наташа ўсміхнулася яму таямнічай, мілай усмешкай, якой нельга патрафіць. Відаць, гэта ўсмешка гарачай іскаркай уляцела ў халодныя вочы юнака, бо льдзінкі яго зрэнак пацяплелі. Якую хвіліну абое моўчкі пазіралі адно на аднаго. Раптам Максім нагнуўся, абхапіў Наташыну шыю рукамі, дзяўчына тузанулася, замахала рукамі і ў гэтай валтузні нечакана для сябе тузанула канцом лыжнай палкі па Максімавым твары, ён адскочыў, і Наташа ўбачыла, што пад ягоным правым вокам наліваецца чырванню сіняк.

— Цешся! Дару табе! З Новым годам! — з гарчынкай у голасе прашаптала Наташа і падалася прэч.

Ён дагнаў яе ў канцы поля і з ранейшай абьякавай інтанацыяй, але з апушчанай галавой прамовіў:

— Так і будзеш адна сярод чыстага поля Новы год сустракаць? А то прыходзь у нашу кампанію.

Наташа на хаду, нягледзячы на Максіма, на яго сіняк, адрывіста сказала:

— Не хачу я ніякіх кампаній. Мой дзед памёр месяц таму. Адчапіся ад мяне, злыдзень! Такі дзень сапсаваў.

Яна штосілы памчала прэч, нібы ратавалася ад нечага непрыемнага, небяспечнага. А Максім стаяў, абапёршыся на лыжныя палкі, і пазіраў ёй услед. Звечарэла. Набліжаліся святочныя гадзіны, пра якія Наташа не хацела думаць.

Дома, не запальваючы святла, Наташа прылягла. Адчуваючы абьякавасць да будучага свята, падумала, што ўсё ж трэба сустрэць Новы год, зварыць каву, запаліць свечку, успомніць дзеда.

Яна чамусьці падумала пра сябе і Максіма, пра тыя недарэч-

8 нья падарункі, якія яны пакінулі адно аднаму. Ёй захацелася выйсці на двор і паглядзець на начное неба, загадаць жаданне пад таямнічае мігценне зорак і паверыць у тое, што надыходзячы год будзе шчаслівейшы за пражыты. Яна накінула на сябе куртку, ды нечакана ў дзверы пастукалі. На парозе стаяў Максім. Сіняк пад вачамі займаў паўшчакі. Вочы яго насцярожыліся, чакалі нязычлівага, упартага адхілення няпрошанага візиту.

— Праходзь, — сказала Наташа, падуладная закону гасціннасці, але ўсё ж крыху разгублена.

— Вось... я прынёс, — у голасе Максіма адчувалася хваляванне, — я прынёс табе добрую ўсмешку гнома, — усё яшчэ стоячы ў дзвярах, Максім працягнуў ёй вялікую прыгожую свечку — усмешлівага гнома.

Здзіўленая Наташа ўзяла свечку і раптам нечакана для сябе правяла рукой па хлапечай шчацэ, нібы хацела сцерці след сваёй нядаўняй агрэсіі.

— Я сам вінаваты, — панурыўся Максім. — Я праціўны, нахабны, злы.

А потым, пасля кароткай паўзы, умоўна паглядзеў на Наташу, чакаючы ацэнкі свайго прызнання.

— Я праціўны?

— Не! — усміхнулася Наташа. Яна расшпіліла верхні гузік Максімавай курткі. — Распранайся, зараз загарыцца свечка, і мы спалім усе свае старыя грахі.

Наташа запаліла свечку.

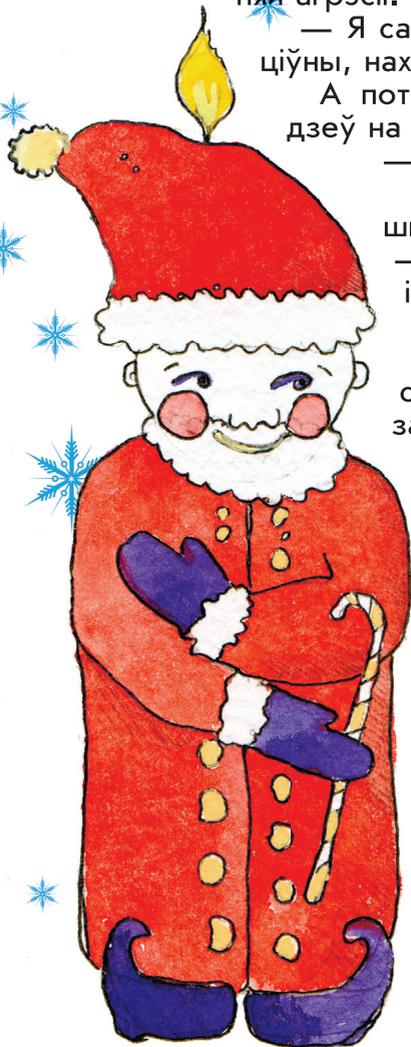
— Што ты мне пажадаеш? — стоячы зусім блізка, прашаптаў Максім. Наташа крыху задумалася.

— Часцей усміхацца. А ты мне?

— Самой скокнучь з трампліна, — ледзь чутна сказаў Максім.

— А хіба гэта важна? — Наташа глыбока зірнула ў Максімавы вочы.

— Смеласць — гэта важна, — адказаў хлопец. Яны стаялі твар у твар пры агні навагодняй свечкі. І, мажліва, у іх вачах і сэрцах адбывалася нешта дзіўнае, што пераварочвае жыццё. І гэты пераварот — радасны!

Маргарыта АЛЯШКЕВІЧ

Нарадзілася 27 кастрычніка 1985 года на Юпітэры (хаця мама кажа, быццам на Венеры, пасля сунічнай аблівакі, калі зоркі адплясвалі джыгу).

Яшчэ ў школе займела тры самвыдатаўскія зборнікі вершаў (рускамоўныя вершаваныя квадрацікі). За час вучобы на факультэце журналістыкі БДУ (дзённае аддзяленне, спецыяльнасць — «Друкаваныя СМІ») арганізавала выданне літаратурнага штомесячніка — студэнцкай газеты «Перья». Тут пабачылі свет інтэрв'ю з беларускімі літаратарамі (Людмілай Рублеўскай, Адамам Глобусам, Віктарам і Верай Жыбулямі, Леанідам Дранько-Майсюком, Уладзімірам Арловым, Зміцерам Вішнёвым, Ганнай Кісліцынай, Пятром Васючэнкам ды інш.), шматлікія рэцэнзіі, а таксама анатацыі, эксперыментальныя

зацёмкі і цёмныя эксперыменты. Журналісцкую працу распачала ў 2003 г. З'яўляюся штатным супрацоўнікам газеты «Універсітэт», доўгі час была пазаштатным аўтарам рэкламнага каталога «Загородный дом». Супрацоўнічаю з часопісамі «Маладосць», «Дзеяслоў», «Вера-сень», штотыднёвікам «ЛіМ». Падбаецца займацца літаратурнай крытыкай, хаця спадарыня Шаўлякова мае рацыю — занятак аддае мазахізмам :).

Рэдкую вольную хвілінку праводжу ў сядле.

Даследую ў аспірантуры БДУ беларускую літаратурную крытыку.

Двойчы на тыдзень уваходжу ў кантакт з суровай рэчаіснасцю — падчас семінараў па беларускай літаратуры са студэнтамі 1—2 курсаў Інстытута журналістыкі БДУ.

Вятрыха

Маргарыта АЛЯШКЕВІЧ

На зялёным узгорку стаяў чалавечак. То бок, стаяў чалавек, але знізу, дзе сноўдаліся мінакі і раварысты, ён падаваўся маленькім, і сівыя кудзеры яшчэ больш прыпадабнялі яго да дзьмухаўца. Але залазіць па крутым адхоне, каб рассяець парашуцікі, ніхто не збіраўся, так што чалавечак стаяў на самоце і сузіраў. Побач быў чыгуначны мост, і Мацвей Іванавіч Хрушч, зазіраючы пад яго, лічыў людзей, якія хапаліся за кішэні, калі пралятаў цягнік. Паляўнічыя ўдачы, у кішэнях яны намацвалі кашалёк — і спадзяваліся, што цягнік прывязе туды грошыкаў. Але наш герой не кпіў з дурняў, ані, ён і сам бы збег са свайго ўзгорка і першы хапаўся б за кішэні, каб не згубіў сёння кашалёк разам з вывай прыгажуні-жонкі, білетамі на оперу (балкон, другі шэраг, восьмае і дзвятае месцы), планам доміка для лецішча і рэшткамі заробку з апошняга кірмашу. Вецер адабраў у Мацвея Іванавіча капялюш, і падчас ловаў кашалёк дзесьці выпаў. Разам з ім збеглі яго кішэнныя кампаньёны — ключы ад хаты, нататнік з адрасамі фірмаў ды прадпрыемстваў, дзе мог прыдацца вытворца эксклюзіўных паветраных змеяў, люстэрка, алебастрыны шарык, маток белай шаўковай ніткі, сцізорык у скураным чахле, агрызак яблыка і дзве пажаваныя асадкі. Капялюш, натуральна, таксама быў згублены, прытым чацвёрты за тыдзень (а тыдзень яшчэ быў не стары, дзесь саракагадовы).

Губляць капелюшы, берэты, кепі, панамкі і вязаныя шапачкі спадар Хрушч прызвычаіўся — вецер, падобна, лічыў яго дзіўнаватым дрэвам, з якога рэгулярна трэба абтрасаць ды абіраць плады рознага колеру, памеру і формы. Адноічы яны з жонкай нават пасварыліся, рэдкі выпадак, гэта было неўзабаве пасля таго, як яны пабраліся шлюбам і ўсчалася расейванне галаўных убораў. Згубіўшы пяты капялюш запар, Мацвей Іванавіч наадрэз адмовіўся прымінаць вушы шостым. Але столькі было ўгавораў, надзьмутых вуснаў і крыўдлівых слёз, што муж мусіў саступіць. Тым больш што гэта быў бадай што адзіны жончын капрыз, а так яна і пантофлі прыносіла, і гузікі падшывала, і салату саліла, і прасціны добра запраўляла, і грошы зарабляла — трымала крамку, якая называлася «Брыль» (шыльду, дарэчы, дасюль бачна, гэта дзе ў вуліцу Пензенскую ўпадае Трэці Ваданпорны завулак, хаця яе добра пабіла ветрам аб сцяну і прозвішча гаспадыні зацёрлася).

У першым пакоі яна гандлявала ўласнымі вырабамі, у другім было сховішча напалам з майстэрняй, у трэцім кухня, а за ёй спальнка — невялікае багацце, да таго ж даводзілася дзяліць месца з балванкамі, брылямі, кудзеляй, папяровымі кветкамі ды іншымі нарыхтоўкамі, якія меліся ператварыцца ў прывабны модны тавар. У асобным куточку на кухні, дзе найболей падабалася Мацвею Іванавічу, у плямістых, як самы ў шлюбны дзень, пантофлях, ляжалі ягоныя прылады — ён перацягнуў сюды храбціны будучых змеяў, каб насычаліся пахам чэршні, журавін ці квашанай капусты, у залежнасці ад пары года і велічыні дзённай вырочки. Так што былі змеі сытыя, яны лёталі ніжэй ды марудней за іншых, а былі і галодныя, весялейшыя, былі бледныя вегетарыянцы і сакавітыя драпежнікі (пра тое, што былі ў яго жыцці і змеі-падальшчыкі, Іванавіч жонцы не распавядаў, хаця і лічыў, што саромецца тут няма чаго), ласуны з імбірнымі хвастамі і аматары селядца, якія, напэўна, пры першай жа нагодзе вырвуцца з рук новага гаспадара, каб занурыцца ў бліжэйшую сажалку. Тканіну фарбавалі таксама на кухні, бо толькі там была вада.

Падзівіўшыся, як жонка слугуецца ўсялякімі хітрымі тэхнікамі батыку, Мацвей Іванавіч завязваў на сваім кавалку вузельчыкі на памяць і кідаў у місу, дзе яшчэ плавала колькі суніц. Жончыны тканіны добра купляліся, а Мацвеевы змеі добра лёталі.

Хаця навучыць змея лятаць — самая складаная частка ў працэсе яго вырабу (асабліва вегетарыянцы ленаваліся, так і гарнула іх траўкі пашчапаць ці на дрэвах завіснуць). Тут Хрушч губляў звыклую вытрымку і флегматычнасць, а разам з імі ўсё, што было ў той шчаслівы момант на ягонай галаве. Ён бегаў, скакаў на адной назе, махаў рукамі, карацей, усяляк паказваў змею, як, на яго думку, гэта робіцца, пакуль змей, насмяяўшыся з успацелага дзеда, не ўзмываў лёгка і беспамылкова пад самыя аблогі. Тады, даўшы яму крыху пагрэцца, памерзнуць і пафліртаваць з ластаўкамі, гаспадар зваў яго назад, акуратна складваў яму крылы — і хапаўся капелюша. Чаго толькі ён не рабіў, каб застацца пры ім! Падвязванне шаўковай ніткай, што

12 была жыламі змею, ледзь не каштавала яму жыцця. Вецер з такой прагнасцю цягнуў да сябе панамку, што амаль займеў яе разам з галавой, Мацвей Іванавіч дасюль шнар на шыі шалікамі хавае (на радасць жонцы, якая надта ўпадабала яго ў каляровым шаліку).

Пакіданне капелюша пад абляпіхай перад запускам змея таксама не дапамагала — ці то бядак не мог як след запомніць патрэбнае дрэва, ці то дзеці тое дрэва прыкмячалі, ці вецер зноў шалапуціў. Дзяцей сапраўды ў дні лётнай вучобы ў парках большала, і хаця яны былі добрыя і шчыра любілі свайго забаўляльніка (не толькі тады, калі ён даваў ім жвавых змеянят), наўрад ці ўстрымаліся б ад такой пацехі — у пошуках капелюша рассоўваліся калючыя зарасці абляпіхі, у бараду ды кудзеры набівалася ўсялякага смецця, нагавіцы набіралі травяністых адценняў. Пасля пошукаў Мацвей Іванавіч меў выгляд да таго разгублены і камічны, проста лопнуць можна ад рогату. Дзеці і лопаліся адзін за адным, як мыльныя бурбалкі, і знікалі, а бедны спадар Хрушч тупаў дамоў, дзе яго са смехам і з новым капелюшом сустракала жонка.

Жонку сваю ён кахаў, праз гэта і стаяў у распачы на зялёным узгорку каля чыгункі. Пакахаў адразу, як толькі яна з'явілася на галоўнай прысадзе парку Чалюскінцаў — ён там па нядзелях прадаваў сваіх змеяў. Прыгажуня ўпархнула ў браму, праляцела па шэрагах майстроў і спынілася ля Мацвеевых хвастатых. Ён прыгадваў, дзе мог яе бачыць, такую добра вядомую, а яна пяшчотна казытала пальчыкам паветраныя спінкі — знаёмілася са змеямі рыхтык так, як іх бацька развітваўся. Але ніводнага не купіла, а падарыла яму капялюш — з мажным брылём, павуціннем і вераб'іным пер'ем. Сказала, сама робіць. І папрасіла запусціць цацку. Хаця дзень быў зусім малады і зеленавусы, як духмяны гаршак у красавіку, Мацвей Іванавіч сабраў скарб і павёў чароўную спадарыню глядзець на лёты змеяў. Потым яна зноў да яго прыходзіла, тады ён да яе ў крамку завітаў — і застаўся. Чаму б не застацца, калі да цябе, сівога дурня, столькі ласкі ды ўвагі, а тое, што ані сантыма за душой, увогуле не турбуе маладзіцу. Вунь у яе як справа свая пастаўлена, дзяўчаты ўвесь парог вытапталі, дзьмухаўчык лапы быў высунуў — дык адтапталі модніцы. А з мужчынскім аддзелам чамусь не шпарка ішло, вісяць там, колькі памятаю, і дасюль усё адны і тыя ж пыльныя экспанаты. Але, на бяду Мацвея Іванавіча, жонка ніяк не хацела прызнаць паразы ў разуменні мужчынскіх густаў і выпрабоўвала на яго кудлатай галаве ўсё новыя мадэлі. Быццам спадзявалася, што хаця б адну ён нарэшце ўпадабае і не згубіць.

І ён спрабаваў, шчыра! Сёння асаблівая нагода была, таму ён і ганяўся так адчайна за капелюшом, што ажно ўсё змесціва кішэняў пагубляў. Яму прапанавалі працу, сталую працу — за капейкі, то праўда, але ж абяцалі зямліцы даць за горадам. Мацвей Іванавіч усё жыццё пражыў і без працы, і без свайго жылля, не кажучы ўжо аб зямліцы, ды і ніколі не адчуваў у тым патрэбы, але ж — маладая жонка. Яна хаця і маўчыць, ні слоўца ў той гарод не закідвае,

але ж Хрушч многа гісторый чуў, ён ведае, як дзяўчаты трывала да зямлі прывязаныя, лепш, чым яго капялюш да абляпіхі. Як ён памрэ, што можа здарыцца даволі хутка, дык што ёй пакіне, апроч жменькі цёплых успамінаў і тузіна выцвілых крылаў? Навіну гэтую, пра працу, ён прыдумаў закінуць увечары, паміж актамі оперы — жонка калі і раззлуецца, то не ўся, большая яе частка будзе захопленая операй, а пакуль дадуць занавес, яна паспее прызвычаіцца да гэтай думкі. А мо такая дзея, опера, яны ж абодва ні разу не бывалі, неяк не даводзілася, зусім ягоную навіну затушуе. Прапала, прапала опера, хоць руйнуй ты новы будынак, каб вочы не мазоліў, і новыя строі прапалі, якія жонка столькі часу ім для паходу ладзіла з розных шматкоў, і хітры план па бяспечным давядзенні навіны ляснуў, і план доміка, над якім столькі свечак таемна ад жонкі спалена было ноччу на кухні... Усё прапала праз кляты той капялюш.

Стаяў Мацвей Іванавіч, глядзеў засмучана на цягнікі і не хацеў ісці дамоў. На ўзгорку гуляў вецер, казытаў знаёмым жэстам спіны складзеных змеяў і шаптаў у валасах сваёй ахвяры, што ён, вецер, не злосны, што яму надта патрэбныя капелюшы, ён у іх дзьме — і атрымліваюцца аблокі розных колераў і памераў, а сястрычка ягоная пакахала дурня Хрушча без зямліцы, грошай і білетаў у оперу, дык і плакаць па згубленым не будзе, да таго ж, вунь у яго, ветру, усё сабрана, не сумуй, Хрушчык, будуць табе білеты і ледзянец пёўнем, ты ж мне з тваімі змеямі такі сябра, душа ты мая родная...

Мацвей Іванавіч нічога ў тых шэптах не зразумеў, але павесялеў, пад цягнік і галавой з узгорка кідацца расхацеў і пабег дамоў уздоўж чыгункі — апошні на сёння змей паляцеў прымяраць ветравы капялюшык. Тут і мінакі паднялі галовы, а адзін раварыст заглядзеўся, ўкаціўся ў яміну, прабіў кола і пагнуў дыск. Добра, што галаву не пабіў.

ЯЦВЯЖСКІ ВАЯР ПАД ГРУНВАЛЬДАМ

(урывак з аповесці «Яцвяжская легенда»)

Анатолий БРЫТУН

У Берасцейскім замку таемна сустрэліся стрыечныя браты — князь Вялікага Княства Літоўскага Вітаўт і Польскі кароль Ягайла.

Яцвягі прынялі просьбу князя Вітаўта і караля Ягайлы. Да канца вясны тысячы бочак былі запоўненыя саланінай і вэнджаным мясам. Улетку, расцягнуўшыся змяёй, вялізны абоз выехаў з Белавежскага лесу і рушыў на захад. Суправаджаў яго невялічкі атрад яцвяжскіх ваяроў. На чале атрада ехаў адважны яцвяжскі воін Явар з двуручным мячом за спінай і бацькоўскай сякерай у раменнай пятлі. Побач з ім крочыў бацька Алёны — каханай дзяўчыны, забітай крыжакамі...

На чале грознага войска праціўніка вылучаўся вялікі магістр ордэна крыжакоў Ульрых фон Юнгінген з пышным султанам на шаломе.

Насупраць з аднаго боку стаялі рыцары Каралеўства Польскага на чале з каралём Ягайлам, з іншага — зборнае войска Вялікага Княства Літоўскага, пад кіраўніцтвам князя Вітаўта. Побач татарская конніца, а за ёй — невялічкі атрад яцвяжскіх ваяроў у звярыных шкурах.

Вітаўт звярнуўся да свайго войска:

— Надышла гадзіна выпрабавання! Мы павінны перамагчы, інакш нашы дзеці будуць вечнымі рабамі і склянучь нас!

...Узмацняючы націск на літвінскае крыло, магістр кідаў у бой свежыя сілы крыжакоў. А літвінам замяніцца не было з кім. На полі бітвы стала так цесна, што абезгалоўленыя стаялі побач з жывымі: няма куды

падаць. Спатыкаючыся аб трупы і зламаныя мячы, літвінскія ваяры зацята змагаліся з апошніх сіл. Па яшчэ цёплых, жывых целах гарцавалі коні, а з-пад капытоў чуліся жудасны лямант і стогны. І тут загулі трубы — на дапамогу літвінам прыйшлі польскія рыцары. Яны мужна трымалі навалу ворага, але неўзабаве таксама былі акружаныя крыжакамі.

Магістр вырашыў зрабіць прарыў цераз літвінскія раці і кінуўся наперад. Неўзабаве заслон з аршанскіх волатаў быў змяты, і конніца крыжакоў лінула ў прарыў.

З-за ўзгорка, нібы полымя, вынырнуў чырвоны плашч Вітаўта. Віхурай набліжаўся ён да берасцейскай і гарадзенскай рацяў.

Явар убачыў зіхоткі шалом з султанам. Ён набліжаўся да атрада яцвяжскіх ваяроў. Падбадзёрваючы сяброў, Явар крыкнуў:

— Яцвягі! Перад намі рыцар з пер'ямі на шаломе. Трэба яго забіць! Пара!..

Ён сціснуў у руцэ павады і ўздыбіў каня. Адным штуршком жменька лясных ваяроў вырвалася з-за абозу напярэймы крыжацкай конніцы. Яцвягі выхапілі арбалеты і пускалі стрэлы ў варожых коней. Закутыя ў жалеза вершнікі пакаціліся цераз конскія галовы. Лясныя ваяры змянілі арбалеты на вялізныя мячы, і пачаўся жорсткі бой.

Лясныя віцязі ўсцілалі зямлю ворагамі, самі падалі, але мячоў з рук не выпускалі.

Магістр бачыў, як перад ім развальваюцца шэрагі тэўтонскіх рыцараў.

— Не дай бог мне пакінуць гэтае поле, дзе ляжыць столькі мужных рыцараў. Не дай бог!..

Шукаючы вачыма ненавісны шалом з пер'ямі, лясныя ваяры ўпарта рушылі наперад. Неўзабаве Явар застаўся адзін. Скрываўлены, але ўсё яшчэ грозны, ён адчайна махаў сякерай і мячом. Наперарэз яму кінуліся два вершнікі з аховы. Явар стукнуў каня першага — крыжак кулём зляцеў з сядла, адным узмахам мяча адсек галаву другога каня і тут жа жорсткім ударам сякеры знёс галаву вершніка разам з шаломам. Скрозь прарэзы забрала на яго здзіўлена глядзелі вочы магістра.

Што было моцы Явар узмахнуў мячом, але конь пад магістрам уздыбіўся, і меч выслізнуў з мокрай рукі. Промах толькі распаліў яцвяга. Цяпер ужо нічога не магло яго спыніць. Ён кінуўся пад капыты і вынырнуў па іншы бок каня. Поруч яго твару бліснула дзіда комтура і стукнула па зубах. Явар паспеў вольнай рукой перахапіць дрэўка і ўдарам сякеры перасек дзіду напалам. Не звяртаючы ўвагі на комтура, які (цяпер ужо мячом) спрабаваў адапхнуць яго ад магістра, Явар усадзіў лязо абрубка дзіды пад ненавісны шалом з пер'ямі.

На дапамогу яцвягу спяшаўся рослы літвін. Жудасны ўдар алебарднай сякеры апусціўся на галаву комтура, і

16 меч адваліўся ад грудзей Явара. Лясны ваяр перахапіў шыю Ульрыха сякерай і націснуў на дрэўка дзіды. Грозны рыцар захрыпеў, выпусціў з рук меч, сутаргава схапіўся абэруч за дзіду і саслізнуў з каня на ваяра ў звярыных шкурах. Явар знясілена апусціўся на калені над зрынутым ворагам.

Ахову магістра цясніла ахова Вітаўта. Бачачы, што зрынуты іх правадыр, крыжакі пахіснуліся. Літвіны акрыялі ад жудаснага націску і цяпер самі напіралі на ворага.

Вітаўт пад'ехаў бліжэй і акінуў позіркам ратнікаў. З галавы да ног заліты сваёй і чужой крывёй, Явар сплюнуў выбітыя зубы на шыкоўны плашч магістра, затым падняўся з каленяў і ўставіў сякеру ў раменную пятлю.

— Хто з вас забіў магістра? — хрыплым голасам спытаў Вітаўт. Літвін моўчкі паказаў рукой на Явара.

— Ваяр! — гучна крыкнуў вялікі князь. — Хто ты? Якога роду? Явар падняў скрываўлены твар на князя і ветліва пакланіўся.

— Яцвяг!

Вітаўт выпрастаўся ў сядле і гучна сказаў:

— Ты атрымоўваеш тытул рыцара Вялікага Княства Літоўскага! Ад гэтага часу будзеш жыць у маім замку.

— Дзякую! — Явар пакланіўся князю, падняў меч і ўставіў у ножны. — Але не трэба мне тытулаў. Не хачу жыць у замку. Дазволь мне вярнуцца дахаты. Я сваю справу зрабіў, цяпер вы і без мяне зладзіце.

Ахова гучна зарагатала. Вітаўт здзіўлена падняў руку. Ахова сціхла.

— Дзе твая хата?

— У Белавежскай пушчы.

— Ну, тады вазьмі даспехі гэтага нябожчыка, — Вітаўт паказаў рукой на магістра. — Ты ведаеш, хто гэта такі?

— Пэўна, гэта галоўны лыцар, — ваяр паглядзеў на магістра і скрывіўся. — Гэтых цацак у мяне дома хапае. Некалькі разоў лыцары з'яўляліся ў пушчы, нават надакучылі.

— І што вы з імі рабілі? — з цікаўнасцю спытаў Вітаўт.

— А нічога! — абыякава паціснуў плячыма Явар і дадаў: — Разам з бацькам і братамі забівалі.

Вітаўт працягваў:

— Адважны яцвяг, ты перамог самага знакамітага рыцара. Вяртайся дахаты і пакланіся Белавежскай пушчы ад мяне за тое, што гэты лес накарміў маё войска і дапамог перамагчы ворага. Беражыце пушчу, яна яшчэ не раз нас уратуе. Каня адважнаму яцвягу!

Вяртанне Явара дахаты было цяжкім. Раны пад шкурамі нылі і кроватачылі. Нарэшце знясіленага падарожніка агарнуў знаёмы пах Белавежскай пушчы. Явар захістаўся ў сядле і, страціўшы прытомнасць, зваліўся з каня. Нібыта праз сон убачыў постаць жанчыны ў дзіўным убранні: Божая Маці нахілілася над адважным ваяром і атуліла яго сваім плашчом. Узяла за руку, з лёгкасцю падняла з зямлі і правяла да векавога дуба. Каб па паху крыві не знайшлі і не разарвалі дзікія звяры, дапамагла яму забрацца на тоўстую галіну каржакаватага дрэва і растварылася ў цёмным гушчары.

На світанку Явар убачыў пад дубам вялікі камень. Спусціўся з дуба, дапоўз да каменя і заўважыў на ім адбітак жаночай ступні, запоўнены вільгаццю. Прагна злізаў вільгаць. Ступня ізноў напоўнілася. Ваяр чарпнуў вадкасці і па кропельцы зліў на пякучыя раны. Цуд! Раны на вачах зніклі. Явар прыклаў абедзве рукі да каменя і адчуў, як яго цела напоўніла невядомая сіла. Ён падняўся на ногі і выйшаў з нетраў пушчы.

Каля частаколу ваяра сустрэў сівы Ян.

— Сын! Перамаглі?

— Так, перамаглі! — Явар абняў бацьку.

Эпілог

З той пары ў Белавежы людзі часам сустракаюць вечнага стражніка. У звярыных шкурах, з арбалетам на плячы і сякерай на поясе, цень ваяра нячутна рухаецца ў прыцемку векавой пушчы. Выконваючы наказ Вітаўта, ўжо шэсць стагоддзяў адважны яцвяг ахоўвае велічны спакой Белавежскай пушчы.

Людка СІЛЬНОВА

Горад нараджэння — Маладзечна.

Мой бацька быў энергетыкам, а маці — тэлефаністкай. Таму для мяне на ўсё жыццё засталіся важнымі паняцці «энергія» і «сувязь».

Імя ад нараджэння Людміла. Я выбрала сабе кароткае літаратурнае імя — Людка. Да таго ж, «Людкай» назваў адзін са сваіх вершаў Янка Купала, які нарадзіўся на маладзечанскай зямлі.

Мой першы апублікаваны верш «Давайце вокны мыць!» быў надрукаваны ў маладзёжнай газеце «Чырвоная змена» ў 1985 годзе. Сваёй першай літаратурнай настаўніцай лічу Раісу Баравікову, якая кіравала нашым літаратурным аб'яднаннем «Крыніца» пры газеце «Чырвоная змена».

Скончыла студыю выяўленчага мастацтва, дзе найбольш падабаліся заняткі графікай, і музычную школу па класе акардэона.

На філалагічным факультэце БДУ навучылася «глытаць раманы» па адным у дзень, выкарыстоўваючы найноўшыя тэхналогіі чытання, і вывучаць асаблівасці творчай манеры пісьменнікаў па іх партрэтах.

Мая першая кніжка вершаў мела назву «Ластаўка ляціць...» (1993). Нядаўна выдала кнігу пра космас, бібліятэку, кніжкі і словы — «Крышталёвы сад» (2007).

Доўга шукала сябе: працавала вышывальшчыцай, чарцёжніцай, выхавацелькай, настаўніцай у сельскай і сталічнай школах. Цяпер стала працюю ў адным з сямі цудаў беларускай сталіцы — Нацыянальнай бібліятэцы. Яе, вольна ўпісаную ў парковую прастору, можна назваць «Крышталёвым садом».

Мае любімыя пісьменнікі сёння — тыя, што яшчэ і малявалі (ці малююць): на палях сваіх рукапісаў, на палатне, у нататніку ці на экране дысплэя: Пушкін, Лермантаў, Маякоўскі, Вазнясенскі, Быкаў, Караткевіч, Разанаў, Глобус...

Бабуля Зося, якая жыла ў вёсцы Селівонаўка пад Маладзечна, вучыла мяне калісьці вымаўляць нейкія дзіўныя словы з невядомай мовы, калі звяртаешся да свойскіх птушак і жывёл: пыля-пыля-пыля! дзюда-дзюда! кыты-кыты-кыты! апсік! цоб-цабэ! гыля-гыля! аюсь!.. Шкада, іх няма ў сучасных слоўніках беларускай мовы.

КОТКА, ЯКАЯ ВЫЙШЛА З КНІЖКІ

(мініяцюры з малюнкамі)

Калі ў нашай кватэры завялася котка, мы вырашылі назваць яе Плямкай, праз доўгую чорную плямку на падбароддзі. Але яна на гэту мянушку не адгукалася.

Яна адгукнулася на чалавечае імя Анфіса. З ім і засталася.

Аказваецца, каты вельмі любяць мянушкі з гукам «і»: вузкім і доўгім, як іхнія хвасты.

Гэты гук, магчыма, нагадвае ім назву іх легендарнай прарадзімы «Старажытны Егіпет», той, дзе каты жылі ўперамешку з людзьмі, прыпадабняліся багам, а багі мелі выцягнутыя каціныя галовы.

Побач з саркафагамі фараонаў у грабніцах знаходзілі і саркафагі катой.

Уваход у легендарную падземную бібліятэку Старажытнага Егіпта і цяпер ахоўвае Вялікі Разумны Кот — з чалавечым тварам.

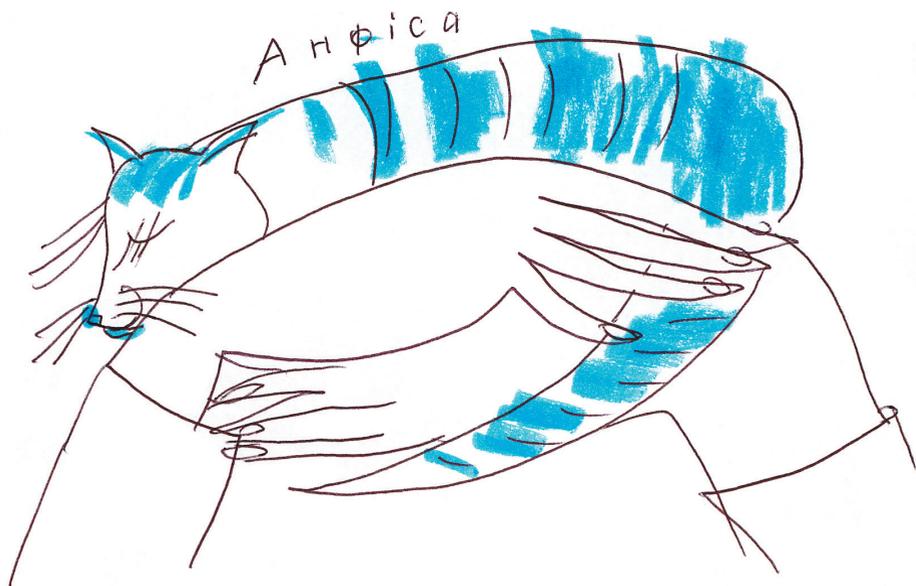

Імя Анфіса — грэчаскае і азначае «тая, што квітнее».

Так маглі «па-хатняму» называць егіпецкую царыцу прыгажуню Клеопатру з грэчаскага роду Пталямеяў...

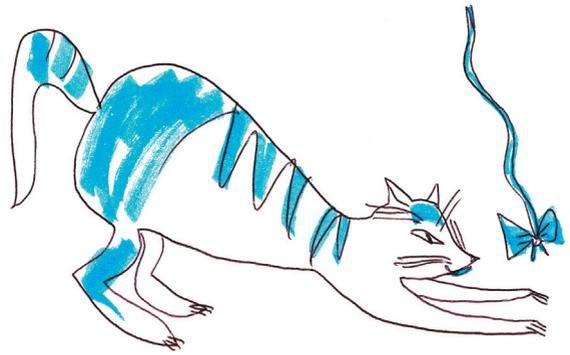
Мая котка Анфіса падышла да мяне і глядзіць неадрыўна вочы ў вочы, быццам перадаючы Тайну.

Зялёныя вочы — у зялёныя вочы.

20 Празрысты кот

Разгарну кнігу вершаў,
прылашчу,
выйду ў суседні пакой —
вершы цягнуцца за рукой
кatom,
празрыстым
і страшным...

Калі Анфісу ўпершыню прынеслі ў дом кошачкай-падлеткам і выпусцілі з валізы-дамка, адмысловага, з «вакенцам», для пераноскі кошка, яна аббегла па перыметры ўсю залу і спынілася ў «чырвоным куце». Скокнула на тэлевізар — і замерла... побач з плюшавым шчанючком, велюравай жабкай і футравым вожыкам. Легла чацвёртай у радок.
— Знайшла сабе кампанію! — засмяяўся нехта з гасцей.

Аднойчы ў нас была некалькі месяцаў такая гульня.
Сыходзячы на працу, я хавала пад крэсла, ложак, ражок кіліма ці ў кут канапы плюшавую цацку — мышку Анфісы.
Да майго прыходу мышка была «высачаная», і «знойдзеная», і выкладзеная пасярэдзіне вітальні. А за ёй, як дзяўчына ў святочных, адпрасаваных — «вылізаных» — строях за хлебам-соллю, годна стаяла мая прыгажуня, разумніца, малайчына Анфіса!
Паступова гульня забылася. Набегла новая хваля часу.

Падчас размоў з дзецьмі, сёстрамі ці сваякамі ў мяккім куце, на канапе, з'яўлялася аднекуль ціха-ціха Анфіса і неяк па-мастацку «закампапоўвалася» паміж намі на вольным месцейку. Маўляў, і я тут «у гутарцы, пры стале»...
Калі ж размова ці госць ёй надакучвалі, котка садзілася наводдаль, спінаю да людзей, як быццам казала: «А мне нецікава!»
А мо запрашала пайсці за ёй, насустрач нейкім новым прыгодам?
Гэтая рыска характару і асаблівасць паводзін засталіся ў ёй і цяпер...

Я расчэсваю Анфісе пасмачкі поўсці спецыяльнай кацінай шчоткай, а яна цярпліва чакае: а раптам госці на парозе, а яе строі не ў парадку? Яна ўся — парыванне ў будучыню.

Паэтычны момант, або Клавіятура

Чорны кот падляцеў
І палез на рабіну,
На яе цёмна-зялёную спіну,
Хутка-хутка...

А там,
На канцах галінак танючкіх, —
Найзырчэйшыя ў свеце гронкі
Ягад чырвона-звонкіх!

Нейкі час Анфіса падносіла да чорнага меха са смеццем у кутку вітальні сваю падрапаную штучную мышку — і пакідала яе побач з ім, можа, спадзеючыся разам з гаспадаром ці гаспадыняй, якія нацягваюць вулічны абутак, выйсці на вуліцу.

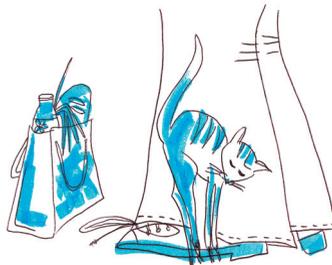
Хто ведае?! Але прагулкі па балконе ўздоўж скрыняў з кветкамі Анфіса любіць — вельмі!

Анфіса любіць есці дробныя кавалачкі сыру проста з рук.

Я здзівілася, калі прачытала ў кнізе па катаводстве, што гэта любяць і ўсе каты.

«Усе мы з хат», а каты з кніг. Яны таямнічыя і шмат у чым неспасцігальныя.

Не хапае лёгкасці,
Весьляосці, лёткасці:
Адштурхнуўся, паляцеў,
Нарабіў чаго хацеў!
Любцы сваёй — кінуў
Яркіх мандарынаў
У крухмальны ложак:
Побач з ёй — прыгожа!..

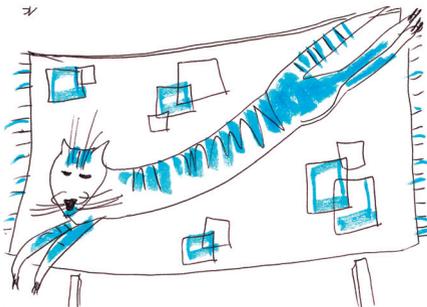
Пасядзецц на даху —
Ані кроплі страху! —
З птушкамі, катамі
(Пыскі іх з вусамі
Поўныя пяшчоты,
Ласкі, адзіноты...
Пазяхне каторы з іх —
Кветкаю ліловай — пых!)

Побач з Манументам
Пастаяць — Паэтам
(«Ты — Палітык, я — Паэт,
Мір і дружба на ўвесь свет!»)

У Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі, якая прымае ў чытачы ўсіх жыхароў планеты ад 16 да 116 гадоў (і старэй, калі ёсць цікавасць!), захоўваюцца дзясяткі сучасных кніг розных выдавецтваў — «АСТ», «Астрель», «Попурри», «Сталкер», «Харвест» — пад красамоўнымі назвамі: «Малюем кошку», «Малюем кошкак», «Як намалюваць кошку», «Малюем 50 кошкак» і г. д.

Мяркую, гадзінамі можна назіраць, як падае вада ў вадаспадзе, трапеча полымя агню і грацыёзна рухаецца жывёлінка з энцыклапедычным імем: па-беларуску — КОШКА, але па-нашаму, па-гарадскому — КОТКА.

Верасень 2010
Мінск

Малюнкі аўтара

УГЛЕДЗЕЦЦА УНУТР З'ЯВЫ

Арцём КАВАЛЕЎСКИ

Шаноўныя сябры!

Сённышні «Верасок» не зусім звычайны: у нашай традыцыйнай літаратурнай рубрыцы мы змясцілі чатыры вершы аднаго толькі аўтара, вучня 9 класа віцебскай гімназіі № 8, Антона Мяхоўскага. Чаму так? Чаму не адзін-два, а цэлыя чатыры вершы (гэта ж фактычна нізка!) аднаго толькі аўтара, пачаткоўца, зусім яшчэ юнага паэта? Паразважаем...

...Як лёгка пішуцца вершы ў юнацтве! Здаецца, пшчотны ўзрост і паэзія проста-такі знітаваныя высокім пачуццём натхнення і творчага імпэту: убачыў незвычайную акварэльную выяву ў першай сустрэтай лужыне пад нагамі — напісаў паэтычны радок; замілаваўся прыгожым краявідам — і напісаў верш; закахаўся альбо расчараваўся ў былым пачуцці — вось табе і нагода, каб сесці за пісьмовы стол і пачаць апантана «занатоўваць» свае перажыванні... Здавалася б, як усё натуральна, проста нават! І — як мала патрэбна паэту: натхненне, папера і асадка!

Але паэтам можа быць не кожны. Паэту мала ўбачыць нешта, яму абавязкова трэба ўгледаецца ўнутр з'явы, здарэння,

прадмета. Узяўшы ў рукі асадку, паэт піша адмыслова, не тою мовай, якой мы карыстаемся ў паўсядзённым жыцці. Такая мова называецца метафарычнаю. І справа тут нават не ў тым, што паэт хоча наўмысна здзівіць нас альбо заблытаць, не, папросту тое, што для большасці здаецца незаўважным, нязначным, паэт бачыць вастрэй і глыбей, а ў сваіх тэкстах часта пераасэнсоўвае ўбачанае, пачутае і адчутае. Словам, сапраўдны паэт бачыць за звычайнай рэччу яшчэ нешта, і гэтае нешта ёсць мастацкі вобраз, тое, чым бы магла быць гэтая рэч, калі... калі б не была ёю.

Цыкл вершаў, які даслаў нам Антон Мяхоўскі, уразіў, у першую чаргу, сваёй трапяткой, але роўнай «настраёвасцю», эмацыянальным сугуччам і арыгінальнай (часам парадаксальнай) вобразнасцю. Безумоўна, вершы Антона, не ідэальныя, і мне як рэдактару хапіла працы над выраўноўваннем рытму, пошукам дакладнай рыфмы, заменай русізмаў беларускай лексікай. Але відавочна адно: юны аўтар мае лірычны пункт гледжання на рэчаіснасць, і гэты пункт гледжання выразна адлюстраваны ў ягоных творах. Каб у гэтым пераканацца — пачытайма!

ВЯРГІНІ

Восень – злая чараўніца –
Жоўць наўкол параскідала,
У стракатыя спадніцы
Куст вяргіняў паўбірала.
Бач, цвітуць у сумным садзе
Калярова, сакавіта –
Генералы на парадзе,
Тэатральныя сафіты.
І далонямі самоты
Вечар іх кране загадна.
Восень. Холад. Адзінота.
Пах вяргіняў несапраўдны...

* * *

Шолахам шкляным сняжынак
Снежань просіцца ў вакно.
Памяць сонечных сцяжынак
Віхрам белым замяло.
Крылле зломленых сцяблінак
Долу сумна палягло –
Бо й не ведала аб гэтым
Прагным сакавітым летам...

ЖАР-ПТУШКА

Палонам летуценняў,
Дрыгвой ліпучых мар
І безданню адценняў –
Ахвярай птушкі жар.

Спякота соліць вочы
І джалам б'юць дажджы –
Яна бяды не хоча,
Даруе, як заўжды.

І прасціной халоднай
На лоб сышло пярэ –
І думкі аніводнай
У верш мой не лягло!

Мая душа – жар-птушка –
Бруць у жылах кроў.
Размотваецца стужка
Шматкаляровых сноў...

АНТОН МЯХОЎСКИ,
гімназія №8 г. Віцебска

Яна ЯВІЧ: «КАЛІ ХОЧАЦЦА ВЕРШАЎ...», АЛЬБО АКРАVERSION

Нарадзілася 26 лістапада 1983 года ў Мінску. Скончыла мінскую сярэднюю школу № 116, пасля чаго паступіла ў Беларускае дзяржаўнае педагагічнае ўніверсітэт імя Максіма Танка на факультэт рускай філалогіі. Скончыла яго ў 2006 годзе.

Працавала кіраўніком гуртка «Свет кніг» і метадыстам у цэнтры творчасці дзяцей і моладзі «Эўрыка» Фрунзенскага раёна г. Мінска. Цяпер — у рэдакцыйна-выдавецкай установе «Літаратура і Мастацтва».

Пачынаючы з 2002 года вершы друкаваліся ў газеце «Знамя юности», часопісах «Маладосць», «Полымя».

Прапануючы чытачам «Бярозкі» АкраVersion (ці «акры», як я яшчэ называю гэтую падборку) — мой чарговы паэтычны эксперымент.

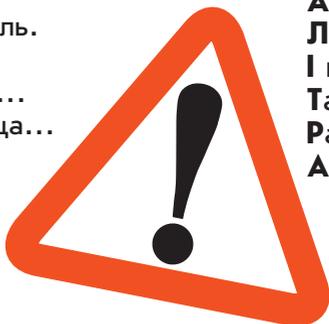
АкраVersion

Мроямі поўніцца сэрца...
А я зноў збіраю пялёсткі
Ласкавага летняга сонца,
Юнай дажджлівай вясны.
Ніколі не ўбачыцца зноўку...
Адзначу, што гэта сур'ёзна,
Калі сапраўды — назаўжды...

Сыходжу адсюль.
Тут — цёмна.
Утойваю думкі...
Жадаю сагрэцца...
Кірую сваёй
Адзінотай.

Лічу імгненні
Юнацтва — пары незабыўнай...
Сціраю з памяці
Тое, што непрыемна...
Энергіяй думкі
Раблю невытлумачальнае:
Кідаю мроі —
Атрымліваецца крык сумлення...

Пад вечар на вуліцы ціха...
Аднак, калі хочацца вершаў,
Лунае ў паветры натхненне
І просіцца ў рукі пяро...
Тады трэба проста падумаць:
Разгадаць не мноства загадак,
А выбраць з іх толькі сваю.

Вогненны вожык і язык шчасця

Аксана СПРЫНЧАН,
дырэктар Паэтычнага тэатра «Арт.С».

«Пачынаецца казачка так: «Жыў-быў Вожык у лесе, а потым узяў ды памёр... Ды не той, пра якога хачу расказаць, а другі, зусім іншы — вялікі, стары». Можна б, і не прапусцілі ў часопісе не для дарослых такі пачатак, каб не аказаўся ягоным аўтарам народны пісьменнік Беларусі Янка Брыль. Ды і Вожык, пра якога зараз буду распавядаць, не памёр і нават яшчэ не быў вялікім і старым. Яго нават і не было ў гэтым свеце ніколі. Ён павінен нарадзіцца ў навагоднюю ноч і стацца першым у гісторыі Беларусі. А ўсё таму, што Паэтычны тэатр «Арт.С» (art-s.by) вырашыў жыць паводле свайго, беларускага, а не ўсходняга календара. І з 2009 года так і жыве, распачаўшы 12-гадовы праект «Святкуйма беларускае!»

Першы год цыкла быў абвешчаны годам Багоўкі, і гэта зусім не выпадкова, бо, як кажуць, у Беларусі Бог жыве. 2010 мы пражылі з Зялёнай Жабкай, якая ніколі не здаецца, якая не толькі любіць Радзіму з усімі яе балотамі, але і ведае, што беларускія балоты дапамагаюць дыхаць усёй Еўропе.

А 2011 год будзе годам Вогненнага Вожыка. І гэта абгрунтавана. Калі прыгледзецца да лічбы 2011, дык вы пабачыце, што ў ёй нават дзве голкі ёсць, а 20 — гэта колькасць зубоў у вожыка на верхняй сківіцы.

Але не адно арыфметыка паўплывала на наш выбар. Вожык — жывёла, якая ў народных уяўленнях надзяляецца мудрасцю. Ён ведае, як здабыць «разрыў-траву», што здольная адмыкаць без ключа любыя замкі. Вожык — жывёла, якую ўсе любяць. І гэты рэалісты і гумарысты тлумачаць тым, што з усіх сысуноў, што жывуць у Беларусі, толькі з вожыкам у чалавека розныя гастронамічныя схільнасці. Хоць насамрэч вожык, калі карова ў хляве ляжыць, можа нават «падаіць» яе і паласавацца сырадом.

Чаму ж год Вогненнага Вожыка? А таму, што вожык пры знаёмстве з новымі людзьмі і прадметамі пачынае пыхкаць, і цудоўная беларуская казка «Пых» менавіта пра яго. Пыхкае, як агонь. І, як агонь, можа апячы. Нездарма ж у

беларусаў ёсць альманах гумару і сатыры «Вожык», якому ў 2011 споўніцца аж 70 гадоў. Але нічога кепскага не падумаіце: хоць ён вялікі і стары, але паміраць не збіраецца!

У сліне вожыка ёсць ядавіты фермент, якім ён змазвае кожную голку, а іх у дарослых вожыкаў 5—6 тысяч. Вожык валодае імунітэтам супраць яду гадзюкі. І нават такія моцныя яды, як цыяністы калій ці мыш'як на яго слаба дзейнічаюць. Вось гэтым, як мне падаецца, вожык таксама блізкі беларусам, у якіх насамрэч вельмі моцны імунітэт супраць ворагаў. Можам і ў клубочак скруціцца, але пасля абавязкова пад адхон пусцім.

Невытлумачальна, але гэтае калючае стварэнне заўжды выклікае пшчоту і замілаванне. Аднойчы вожык мне паказаў язык, і мне было зусім не смешна — гэта было пачуццё шчасця. Чаго і жадаю вам у год Вогненнага Вожыка.

Паэтычны тэатр «Арт.С» разам з часопісам «Бярозка» аб'яўляе конкурс на лепшы твор літаратуры альбо мастацтва, прысвечаны герою 2011 года. Пераможцаў чакаюць каштоўныя і запамінальныя падарункі.

Не праспіце, нават калі любіце спаць гэтак жа, як і вожыкі!

ЗЯМЛЯ ПАД БЕЛЫМІ КРЫЛАМІ СТАЛА І МАЁЙ. НАЗАЎЖДЫ

Роза СТАНКЕВИЧ,
выкладчык
Плоўдзіўскага ўніверсітэта
імя Паісія Хіляндарскага

Для мяне пісьменніцкі подзвіг Уладзіміра Караткевіча, адкрывальніка калісці табуіраванай зоны, сапраўднай, не знаёмай большасці яго суайчыннікаў беларускай гісторыі, параўнальны з подзвігам балгарскага святога Паісія Хіляндарскага. Гэты ідэолаг балгарскага нацыянальна-вызваленчага руху XVIII стагоддзя адыграў вялікую ролю ў жыцці свайго народа. У змрочныя часы турэцкага рабства Паісій Хіляндарскі піша і распаўсюджвае «Гісторыю славяна-балгарскую аб народах і царах балгарскіх» (1762). Такім чынам святы нагадвае суайчыннікам пра забытую, але слаўную мінуўшчыну, імкнецца абудзіць у балгарах пачуццё нацыянальнага гонару за ўласную краіну.

Сваёй утрапёнасцю Уладзімір Караткевіч блізкі святому Паісію Хіляндарскаму. Абодва яны абураюцца, згадваючы тых сучаснікаў, якія «звяртаюцца да чужой палітыкі і да чужой мовы, грэбуюць сваім». Так, Паісій Хіляндарскі з прыкрасцю ўсклікае: «О, неразумны, чаму ты саромеешся называцца балгарынам і гаварыць на сваёй мове!»

26 лістапада класіку беларускай літаратуры Уладзіміру Караткевічу споўнілася б восемдзесят гадоў.

Караткевіч быў, ёсць і будзе апосталам беларускай духоўнасці, сімвалам нацыянальнага духу Беларусі.

Чароўны сусвет Караткевіча быў адкрыты для ўсіх. Ён не замыкаў яго. Не будаваў браму: калі ласка, заходзьце, радуіцеся, перажывайце, пакутуйце; жывіце напоўнена, так, як і павінен жыць чалавек!

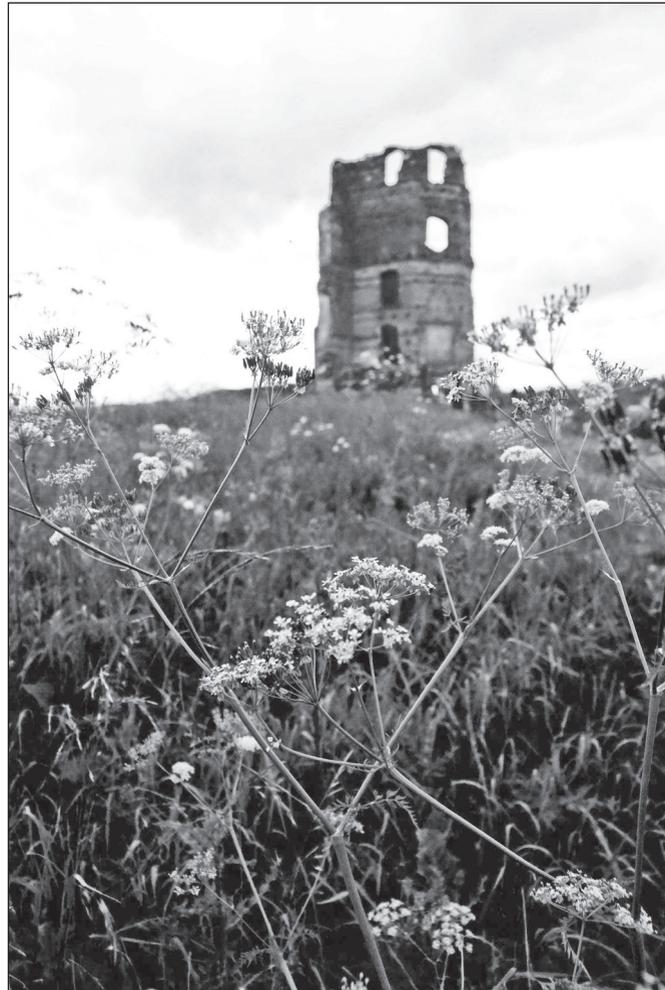

Трыццаць год мінула з таго часу, як я пазнаёмілася з Уладзімірам Сямёнавічам Караткевічам — пісьменнікам і чалавекам, сяброўства з якім доўжылася чатыры гады. Цэлая палічка кніг з яго заўсёды арыгінальнымі аўтографамі беражліва захоўваецца ў маёй бібліятэцы.

А здарылася гэта ўвосень 1980 года. Я жыла ў Беларусі каля сямі год, прагнула даведацца аб ёй як мага больш. Мне хацелася спасцігнуць гісторыю краіны, якую я ўжо палюбіла, але найчасцей у рукі трапляліся толькі падручнікі па гісторыі БССР. А тое, што адбывалася ў Беларусі да 1917 года, заставалася для мяне загадкай: няўжо гэтая краіна была адно толькі адсталай правінцыяй Расійскай імперыі, «Паўночна-заходнім краем», населеным непісьменным сялянствам? Тады адкуль раптам з'явіліся на гэтай зямлі такія вялікія паэты, як Багдановіч, Купала, Колас?

За савецкім часам уся гісторыя Беларусі была падзеленая на «да» і «пасля» Кастрычніцкай рэвалюцыі. Кніг пра дакастрычніцкі перыяд амаль нельга было знайсці, нават у агромністай бібліятэцы Саюза пісьменнікаў.

Зусім нечакана я адкрыла для сябе творчасць Уладзіміра Караткевіча. І адразу ж зразумела, што гэта менавіта тое, да чаго я так доўга імкнулася. Я прагна прачытала яго аповяданні, аповесці і раманы, якія адкрылі для мяне зусім іншую Беларусь — «terra incognita».

Фота Крысціны ПЕРЖУКОВАЙ

Гэты прыгожы і трагічны міф аб колішняй Беларусі апанаваў мяне да такой ступені, што я вырашыла пазнаёміцца з яго стваральнікам. Пазней нарадзілася жаданне расказаць аб нашых сустрэчах, якія назаўсёды засталіся ў сэрцы. Так пабачылі свет некалькі маіх публікацый, прысвечаных Уладзіміру Караткевічу: інтэрв'ю, творчыя партрэты, дыялогі-развагі.

Першая мая сустрэча з адным з найвыбітнейшых майстроў беларускага мастацкага слова і, магчыма, самым беларускім з усіх сучасных пісьменнікаў Уладзімірам Караткевічам была не выпадкова, але шчаслівым падарункам лёсу.

Калі я яму патэлефанавала, ён ласкава запрасіў мяне да сябе дамоў. І — вось я на вуліцы Карла Маркса, 36. Тут, у гэтым доме, жыў цудоўны дзіцячы пісьменнік, беларускі Жуль Верн — Янка Маўр. Зрэшты, тут жывуць многія вядомыя пісьменнікі, сярод якіх і мой сябра, знаўца і перакладчык балгарскай літаратуры Ніл Сямёнавіч Гілевіч, акадэмік і пісьменнік Іван Якаўлевіч Навуменка. Тут жыве і Караткевіч...

Падымаюся на пяты паверх і званю. Дзверы адчыняе сам Уладзімір Сямёнавіч і — сустракае мяне як даўняга прыяцеля.

— Выбачайце, што так высока жыву, а ліфта няма, — цяжка зразумець, ці то жартуе, ці то сур'ёзна просіць прабачэння пісьменнік.

Уладзімір Сямёнавіч, такі ветлівы і сардэчны, з усмешкаю працягвае руку, так што калі заходзіш у яго дом, усе страхі

і хваляванні застаюцца за дзвярыма. Беларусы выключна гасцінны народ і як сапраўдныя славяне умеюць і сустракаць,

і шанаваць госця. Уладзімір Сямёнавіч яшчэ раз пераканаў мяне ў гэтым.

Так, у яго асаблівая харызма. Так, ён мае дар звыш. Ён зачароўвае ўсіх, хто дакрануўся да яго асобы і творчасці. Ён сапраўдны класік беларускай літаратуры.

Цяпер я разумею, чаму мне так неабходна распавесці пра яго, пра нашае сяброўства, што цягнулася чатыры гады ажно да апошняга яго падарожжа — па Прыпяці, маёй улюбёнай рацэ. Я дазваляю сабе так думаць, бо Уладзімір Сямёнавіч умеў па-сапраўднаму сябраваць з людзьмі, якіх дапускаў да сябе. Узаемаадносіны з гэтым цікавым суразмоўцам і мудрым сябрам — «з такім хоць пад Грунвальд, у конным ці пешым страі» (Янка Брыль) — зараджаюць пазітыўнай энергіяй, такія ўзаемаадносіны сапраўдныя, без сумятні.

Высакародны рыцар сумлення і свабоды, неўтаймаваны рамантык, назаўсёды закаханы ў Беларусь, — такім застанецца для мяне Уладзімір Караткевіч, пісьменнік, які адрадыў беларускую нацыянальную ідэю. Сваёй маладой апантанасцю ён паспеў заразіць многіх беларусаў і зацікавіць іх сваёй забытай гісторыяй — гісторыяй старажытнай Беларусі, а не БССР альбо адной з правінцый Рэчы Паспалітай ці Расійскай імперыі.

Замілаваны роднаю мовай, культурай беларускага народа, ён так пераканаўча раскрывае іх прыгажосць у сваіх творах, што гэтая вялікая любоў перадаецца,

як вірус. Заразіўшыся гэтай любоўю, сэрцам прыняўшы трагічны і цудоўны Караткевічаў міф аб Беларусі, я ўжо ніколі не змагу вылечыцца ад яе.

Першы твор, які пакарыў мяне сваёй арыгінальнасцю, быў раман «Чорны замак Альшанскі». З тае пары я пачала шукаць кнігі Караткевіча і крок за крокам адкрываць для сябе сапраўдную Беларусь. Адночы мне трапілася кніга «Зямля пад белымі крыламі», якая пазнаёміла мяне з гісторыяй краіны. Гэта было менавіта тое, чаго я так доўга шукала. Я падзялілася з пісьменнікам уражаннем ад кнігі, сваімі хваляваннямі, выказала меркаванне, што прыйдзе час, калі яе будуць вывучаць у беларускіх школах як падручнік па гісторыі, і яе «белыя старонкі» раскрываюць дзецям таямніцы «белых плям» беларускай мінуўшчыны. А яе ёмістая і прыгожая назва — «Зямля пад белымі крыламі» — стане крылатай фразай, сінонімам Бelay Русі.

Рэакцыя Уладзіміра Сямёнавіча была настолькі нечаканай і чуллівай, што ён падышоў да агромністай бібліятэкі, што займала ўсе сцены кабінета, і, узяўшы адзіны асобнік кнігі, які ён меў, падараваў яго мне з аўтографам: «...на добры ўспамін, сваю зямлю! Уладзімір Караткевіч, 23 снежня, 1980 г.».

Так яго Зямля пад белымі крыламі, зямля буслоў, замкаў і тысячы азёр — Беларусь — стала і маёй. Назаўжды!

Пераклаў з рускай мовы
Арцём КАВАЛЕЎСКІ.

ШЧАСЛІ

Студзень

пн	3 10 17 24 31
вт	4 11 18 25
ср	5 12 19 26
чт	6 13 20 27
пт	7 14 21 28
сб	1 8 15 22 29
вс	2 9 16 23 30

Люты

995

пн	7 14 21 28
вт	1 8 15 22
ср	2 9 16 23
чт	3 10 17 24
пт	4 11 18 25
сб	5 12 19 26
вс	6 13 20 27

Сакавік

	7 14 21 28
1	8 15 22 29
2	9 16 23 30
3	10 17 24 31
4	11 18 25
5	12 19 26
6	13 20 27

Красавік

996

	4 11 18 25
	5 12 19 26
	6 13 20 27
	7 14 21 28
1	8 15 22 29
2	9 16 23 30
3	10 17 24

Май

2	9 16 23 30
3	10 17 24 31
4	11 18 25
5	12 19 26
6	13 20 27
7	14 21 28
1	8 15 22 29

Чэрвень

997

6	13 20 27
7	14 21 28
1	8 15 22 29
2	9 16 23 30
3	10 17 24
4	11 18 25
5	12 19 26

ВЫ НУМАР – ШЧАСЛІВЫ ГОД

Снежань *1000!*

5	12	19	26	пн
6	13	20	27	вт
7	14	21	28	ср
1	8	15	22	чт
2	9	16	23	пт
3	10	17	24	сб
4	11	18	25	вс

Ліпень

4	11	18	25	
5	12	19	26	
6	13	20	27	
7	14	21	28	
1	8	15	22	29
2	9	16	23	30
3	10	17	24	31

Жнівень *998*

1	8	15	22	29
2	9	16	23	30
3	10	17	24	31
4	11	18	25	
5	12	19	26	
6	13	20	27	
7	14	21	28	

Верасень

5	12	19	26	
6	13	20	27	
7	14	21	28	
1	8	15	22	29
2	9	16	23	30
3	10	17	24	
4	11	18	25	

Кастрычнік *999*

3	10	17	24	31
4	11	18	25	
5	12	19	26	
6	13	20	27	
7	14	21	28	
1	8	15	22	29
2	9	16	23	30

Лістапад

7	14	21	28	пн	
1	8	15	22	29	вт
2	9	16	23	30	ср
3	10	17	24	чт	
4	11	18	25	пт	
5	12	19	26	сб	
6	13	20	27	вс	

НАВАГОДНІХ ЦУДА

Крысціна ПЕРЖУКОВА (фота аўтара).

Навагоднія цуды здараюцца з тымі, хто іх чакае. А ў Беларусі — цэнтры Еўропы, дзе перакрываюцца традыцыі розных культур і народаў, — цудаў не проста чакаюць, сярод іх жывуць.

Ці не цуд — мяркуйце самі — тое, што на Каляды і Новы год да беларускіх хлопчыкаў і дзяўчатак наведваюцца не толькі Дзед Мароз, але і Святы Мікола, і Зюзя... А на пачатку гэтай зімы ў Мінск завітаў Ёлупукі — з далёкай Лапландыі. У сталічнай ратушы адбылася яго сустрэча з нашым

Дзедам Марозам, які спецыяльна прыехаў з Белавежскай пушчы.

Навагоднія чараўнікі абмеркавалі праграму блізкіх навагодніх свят, адкрылі сёе-тое з сакрэтаў вырабу падарункаў для дзяцей, падзяліліся рэцэптамі традыцыйных навагодніх страў... Вельмі ўзрадаваліся дзядулі падарунку,

Зачынаем

сёбра!
 Нараю вам
 вясёлыя свята,
 мошпакаў
 у вуголе.
 Сярод іх
 шкельнай
 грушаве
 Дзед Міл

ДАЎ ПАБОЛЬШАЕ!

які ім паднеслі арганізатары свята, — кнігам Алены Масла «Каляды з хроснай».

Ёлупукі цудоўна размаўляе па-руску. Пачуўшы ж беларускую мову, узахвоціўся яе вывучаць і дзеля гэтай мэты захапіў з сабой некалькі нумароў «Бярозкі».

А пакуль што Дзед Мароз з Белавежскай пушчы напісаў па-

жаданне для нашых чытачоў, а Ёлупукі дадаў пад ім свой подпіс. Дарэчы, Ёлупукі, якому вельмі спадабаўся Мінск, паабяцаў наведвацца цяпер да беларускіх дзяцей.

Таму чакаем — навагодніх цудаў пабольшае!

А ты падпісайся на "БЯРОЗКУ"?!

«БЯРОЗАВАЯ» ЁЛКА

Адзін раз на год бяроза перастае быць сакральным дрэвам для рэдакцыі нашага часопіса, і яе пачэснае месца займае ялінка. Гэтым разам аўтары «Бярозкі» ўпрыгожваюць яе сваімі любімымі цацкамі.

Фота Марысі ЛОСЬ

Першай да ялінкі падышла мастак **Марыся Лось** і прыбрала яе самаробнымі саламянымі цацкамі:

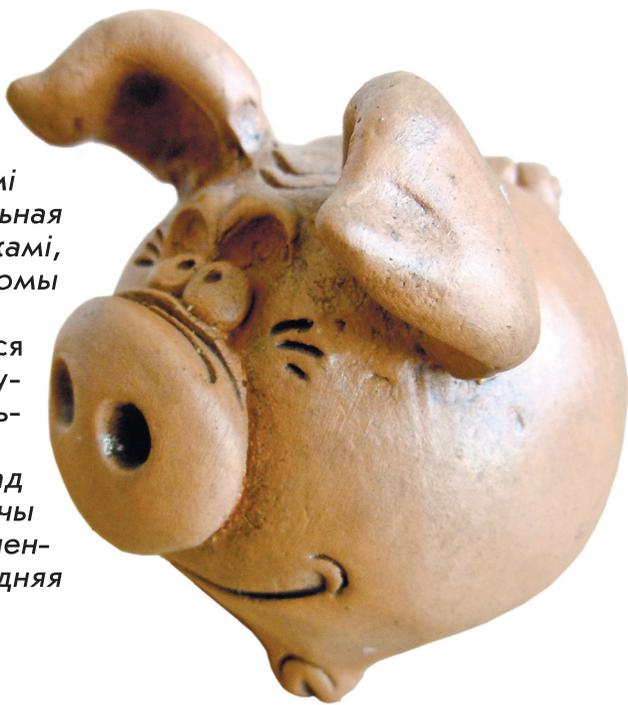
— *З самага маленства я любіла нешта майстраваць. Дома, на роўных з купленымі, захоўваецца шмат цацак, якія зроблены ўласнымі рукамі. А самая запамінальная ёлка была ўпрыгожана цацкамі, пацеркамі і зоркамі з саломы якія мы рабілі ўсёй сям'ёй.*

Потым пад ёлачкай з'явіўся керамічны парсючок са слаўтай калекцыі парсючкоў пісьменніка **Пятра Васючэнкі**:

— *Гэтая свінка ў мяне пад ёлкай кожны год, не зважаючы на прыкметы ўсходняга календара. І гэта не проста навагодняя*

цацка, а вельмі змястоўны сімвал. Усходнія жыхары надзяляюць свіней такімі якасцямі, як дабрата, кемлівасць і працавітасць. Але ўсе мы ведаем і пра недахопы — пра гавітасць, вялікі апетыт — і пра слабасці — свіння вельмі любіць паляжаць у калюжыне. Адным словам, я лічу, што з усімі недахопамі і станоўчымі якасцямі свіння мае права на існаванне, у тым ліку і пад навагодняй ёлкай.

Побач з парсючком у хуткім часе з'явіўся мядзведзік, якога прынесла рэдактар аддзела публіцыстыкі часопіса «Маладосць» і выдатны знаўца беларускай міфалогіі **Ірына Клімковіч**:

Фота Алены ІВАНЮШАНКІ

Фота Ірыны КЛІМКОВІЧ

— Усе ведаюць, што сапраўдныя мядзведзі ў зімку спяць у сваіх утульных бярогах. Спяць,

нават калі надыходзіць Новы год! Але, згадзіцеся, сумна спаць у такое вясёлае, шматабяцальнае і таямнічае свята. Так можна праспаць усё на свеце! І таму добра, што існуюць такія цацачныя мядзведзікі, як мой улюбёны плюшавы «анёлак». Калі я гляджу на яе — так-так, мой анёлак мядзведзік-дзяўчынка, я заўсёды ўгадваю дзяцінства, Новы год і тое, што неўзабаве павінна адбыцца нешта незвычайнае і прыемнае...

Вось такая ў гэтым годзе атрымалася ў нас бярозавая ёлка!

За ўпрыгожваннем сачыла
Алена МАЛЬЧЭЎСКАЯ

АРАНЖАВЫ КОЛЕР ДАБРЫНІ

Галіна ПШОНІК

У пошуках знакавай для мяне навагодняй цацкі я пералапаціла ўсе антрэсолі ў маінай кватэры. Гэта быў Месяц, калісьці намяляваны каляровымі алоўкамі і выразаны з кардону маім татам. Са смешнай бародкай, вострым носікам і загадкавай усмешкай, гэтая самаробная цацка ўвасбляла для нас з сястрычкай Светай і чароўнасць любімага свята, і дзівосную клапатлівасць нашага бацькі. Таму нават калі сям'я

стала жыць больш заможна і ў нас з'явіліся прыгожыя шклянныя цацкі, мы абавязкова вешалі на самую прыкметную ёлачную галінку свой Месяц. Вось толькі чамусьці цяпер у скрынцы са старымі навагоднімі ўпрыгажэннямі яго не аказалася.

Аднак у той жа скрынцы я знайшла рэч, таксама звязаную з памяццю пра майго тату.

... 30 снежня мінулага года з іншай краіны мне патэлефанавалі

38 ла былая суседка па нашым старым доме і павіншавала з днём нараджэння. Мы не бачыліся гадоў дваццаць, таму я выпаліла:

— Ты памятаеш пра мой дзень нараджэння?!

— Гэта ж адзін з самых радасных успамінаў майго дзяцінства...

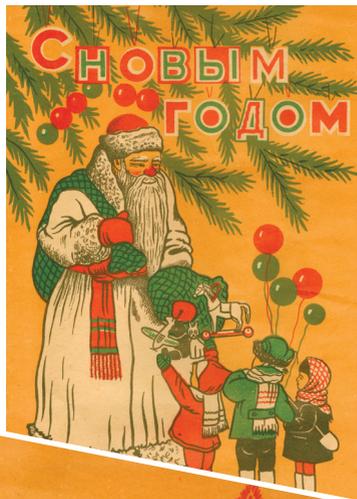
— ?!

— У гэты дзень напярэдадні Новага года дзядзька Бора (мой тата. — Г. П.) запрашаў да вас у кватэру суседскіх дзяцей. Многія з нас не кожны дзень елі ўдосталь і таму не маглі прынесці табе падарункі. Але ад вас мы заўсёды ішлі з навагоднімі падарункамі. Гэтыя аранжавыя пакеты дагэтуль стаяць у мяне ў вачах.

Вось адзін з такіх пакетаў (гл. фота) і захавайся выпадкова ў скрынцы са старымі навагоднімі цацкамі на маміных антрэсолях.

Ужо васемнаццаць гадоў, як няма майго таты. Няма і нашага колішняга двухпавярховага драўлянага дома. Няма нават самога Пушкінскага пасёлка, у якім ён стаяў (цяпер гэта раён элітных забудов паміж вуліцамі Калініна і Чарнышэўскага ў Мінску). Раз'ехаліся па розных раёнах горада (а хто і па розных краінах) былыя суседзі. Выраслі іх дзеці. Аднак дагэтуль у спектры радасных пераднавагодніх перажыванняў некаторых з іх, аказваецца, застаўся і аранжавы колер пакетаў з цукеркамі і мандарынамі, якія ўручаў нашым

незбалаваным прысмакамі гасцям мой тата. З цягам часу эмоцыі страўніка пераўвасобіліся ў эмоцыі сэрца. Па простым і магутным законе чалавечай дабрыві.

ЯК СВЯТЫ МІКАЛАЙ ПЕРАТВАРЫЎСЯ Ў ДЗЕДА МАРОЗА

Ірына КЛІМКОВІЧ

Белабародага старога, які таемна прыносіць падарункі, амаль па ўсёй Еўропе і Амерыцы клічуць Санта-Клаус. Амаль... Таму што ў фінаў ён — Ёлупкі, у рускіх, украінцаў і беларусаў — Дзед Мароз, а ў італьянцаў раздачай зімовых сюрпрызаў і ўвогуле займаецца жанчына — Белафана. Усіх гэтых чароўных гасцей аб'ядноўваюць дзве абавязковыя прыкметы: увасабленне такой прыроднай з'явы, як мароз, і з'яўленне на калядныя святы.

Часам функцыі еўрапейскага Санта-Клауса можа выконваць сам Ісус. У Чэхіі падарункі пад ёлку падкладае ў выглядзе дзіцёнка менавіта Ён. Такого мініяцюрнага Сына Божага там завуць Ежышак альбо Езулатка. У палякаў прэзенты пад ёлкай знаходзяць дзякуючы Святому Мікалаю. Здаўна менавіта гэты святы пасля Ісуса і Божай Маці самы шануемы і ў беларусаў.

Як Дзед Мароз, так і Санта-Клаус маюць мала агульнага са Святым Мікалаем, якога шмат хто з навукоўцаў лічыць іх прататыпам. Хутчэй за ўсё, адбылося змяшэнне старажытных легенд з хрысціянскімі. Але ўсё па парадку.

**«Зюзя ў двары —
куцця на стале»**

У беларускай міфалогіі з паганскіх часоў захаваўся архаічны персанаж — Зюзя. Менавіта ён увасабляе суровыя калядныя маразы. Каб улагодзіць Зюзю, каб ён не марозіў жорстка і не лютаваў, яму на Каляды пакідалі частку абрадавай ежы — куццю. Гаспадар кідаў за акно першую лыжку кашы і казаў: «Мароз,

хадзі куццю есці!» Зюзю ўяўлялі лысым, тоўстым і нізенькім дзедам, з доўгай сівой барадой. Хадзіў ён басанож і без шапкі, у белым футры і з жалезнай булавой у руках. Ён гаспадар зімы грукаў, калі яму нешта не падабалася, і зямля пакрывалася лёдам ды снегам.

У беларусаў і дагэтуль існуе павер'е: каб спыніць моцныя маразы, трэба пералічыць дзесяць знаёмых лысых дзядоў. А вось --

40 дражніш лысага дзеда — пачнецца завіруха. Яшчэ мы ведаем, што Святога Міколу на нашых абразках звычайна малявалі лысым. Такім чынам, мы набліжаемся да таямнічага вобраза *Святога Міколы*, якога нашы дзяды шчыра шанавалі, лічылі, што ніхто так не ратуе на вадзе, у дарозе ці на вайне, як Святы Мікола Цудатворца. Не было сялянскай хаты, дзе на покуці не знаходзіўся б яго абраз.

Жыццяпіс Цудатворцы

За апошнія паўтара стагоддзя на народныя ўяўленні пра Святога Мікалая моцна паўплывала Руская Праваслаўная Царква, дзе ён таксама адзін з самых шануемых святых. У выніку сёння шмат хто з беларусаў лічыць яго рускім святым, ды яшчэ і селянінам. Хоць у час жыцця архіепіскапа Мір Лікійскіх — рэальнага свяціцеля Мікалая — такой краіны, як Расія яшчэ не існавала.

Чалавек, потым абвешчаны Святым Мікалаем, нарадзіўся каля 300 года ў старажытным лікійскім горадзе Міры (цяпер гэта горад Дэмпрэ ў Турцыі). Пасля смерці бацькоў Мікалай атрымаў вялікую спадчыну і стаў раздаваць яе бедным. Ён дапамагаў людзям таемна, каб яны не ведалі свайго дабрадзея. Тым не менш, да нашых дзён дайшло нямала легенд пра добрыя справы Святога Мікалая. Ён абараняў несправядліва асуджаных, ратаваў ад пагі-

белі рыбакоў, маракоў, тых, хто цярпеў бедства на вадзе, дапамагаў галодным, уваскрашаў памерлых.

Аднак у гісторыю сусветнай культуры ён увайшоў перш за ўсё сваім знакамітым учынкам: дапамог грашыма адной беднай сям'і. Бацька, каб уратаваць родных ад галоднай смерці, збіраўся аддаць дачок у блудніцы. Даведаўшыся пра гэта, Святы Мікалай уначы падкінуў праз вакно мяшэчкі з грашыма і тым самым выратаваў сям'ю ад знявагі і духоўнай пагібелі. Адбылося гэта аkurat на Каляды, а адзін з мяшэчкаў патрапіў у дзявочую панчошу, якая ляжала на падлозе. Менавіта ў памяць пра той падарунак у Еўропе калядныя прэзенты звычайна пакідаюць у панчохах.

Захавалася царква Святога Мікалая, дзе ён служыў і быў пахаваны. На магілу святога прыходзяць шматлікія паломнікі, але святых мошчаў там ужо няма. У 1087 годзе, калі туркі захапілі Лікію, купцы з італьянскага горада Бары перавезлі мошчы Святога Мікалая. Дзень прыбыцця карабля з парэшткамі святога ў Бары — 9 мая 1087 года — з таго часу святкуецца ўсімі хрысціянамі як Мікола вясновы.

«Ідзе Гасподзь, за ім айцец Мікола...»

У Беларусі адзначаюць двух Міколаў: вясновага ў маі і зімовага 19 снежня — калі нарадзіўся лікійскі архіепіскап. Шмат у якіх хрысціянскіх народаў, у тым ліку і ў нас, зімовы Мікола замяніў свята старажытнага паганскага бога

зімы. Магчыма, таго ж Зюзі, а, магчыма, і знакамітага Вялеса (так мяркуюць некаторыя навукоўцы). Менавіта Вялес звязаны з ніжняй, хтанічнай, сферай Зямлі, вільгаццю, холадам, марозам, зімой. А Зюзя — толькі адно з увасабленняў шматаблічнага Вялеса.

Міналі стагоддзі пасля ўсталявання хрысціянства, паганскія матывы паступова зніклі, але шанаванне святога, які пераняў абавязкі старога боства, засталася. Больш таго, у сярэднявеччы мікольскія царквы ставіліся на месцы ранейшых свяцілішчаў Вялеса. У гонар Святога Мікалая былі асвечаны першыя ў Вільні хрысціянскія храмы: каталіцкі касцёл і праваслаўная царква, заснаваныя ў XIV ст. Паводле некаторых падлікаў, з усіх беларускіх праваслаўных і каталіцкіх храмаў і манастыроў XII—XVII стст. каля чвэрці было прысвечана Святому Мікалаю і столькі ж Маці Божай. Напэўна таму, што Святы Мікалай лічыцца другім пасля Маці Божай заступнікам за людзей перад Богам.

Наогул, Святы Мікалай — вельмі дэмакратычны, просты і даступны святы. На нашых землях здаўна лічылася, што ён апякае падарожнікаў, земляробаў, пастухоў, шкаляроў, маладых дзяўчат, дзяцей, пчаляроў. На Міколу вясновага жанчыны збіралі першыя травы, прыгатаваным адварам мыліся, лячыліся ад спуду і «падзіву». Пры гэтым яны нагаворвалі: *«Ідэ Гасподзь, за ім айцец Мікола, за ім пудзіў, на семі межах зелле рвалі, рабе Божай (імя) пудзіў выгаворвалі. Ліст апаў, пудзіў прапаў».*

Аднак Святы Мікола мог быць і помслівым. Ён караў людзей, якія парушалі агульнапрынятыя забароны. Напрыклад, жанчын, якія працуюць у нядзелю, мужчын, якія гуляюць у карты ці сварацца. Па дапамогу да святога звярталіся вясковыя чараўнікі падчас магічных дзеянняў. А каб зняць чары, зноў прасілі яго: *«Святы Мікалай, ты разбураеш горы, камяні, гора, варажбу, чарадзейства, зайздасць, нянавісьць, суро-кі. Абарані ад ліхой минуты рабу Божую (імя) не на час, не на два, а назаўсёды. Амінь!»*

Таму без перабольшвання можна

сказаць, што ў сістэме народнага хрысціянства Святы Мікалай успрымаўся не іначай як Уладар свету. У беларускіх казках і паданнях менавіта ён сустракае душы людзей на тым свеце. Яшчэ да канца XIX стагоддзя ў рукі памерлым клалі невялікі кавалак паперы і «ліст да Святога Мікалая», дзе пералічвалі добрыя якасці нябожчыка і просьбы пра заступніцтва перад Богам.

Адкуль жа тады ўзяўся Дзед Мароз, спытаеце вы?

Сучасныя навагоднія традыцыі большасць еўрапейцаў звязвае з імем Святога Мікалая. Яшчэ ў сярэднявеччы ў гонар гэтага святога склалася традыцыя цешыць дзетак каляднымі падарункамі і перадаваць самыя светлыя і радасныя пажаданні. Так некалі было і ў нас. Але ж зразумела, што на савецкім свяце ў БССР ужо не маглі з'явіцца ні немаўлятка Ісус, ні Святы Мікола. Таму і быў прыдуман вобраз Дзеда Мароза, на знешні выгляд якога вельмі паўплываў заходнееўрапейскі Санта-Клаус. Усіх траіх аб'ядноўвае любоў да дзяцей і звычай дарыць падарункі.

А ТЫ СЯДЗЕШ З ІМ ЗА АДНУ ПАРТУ?

Алена МАЛЬЧЭЎСКАЯ

Новы год — гэта пара падвядзення вынікаў. У тым ліку і вынікаў конкурсу «За адной партай». З Тосікам, які можа лёгка згубіць офіснае крэсла ці патэльню, а таксама назбіраць грыбоў у Брэсцкай вобласці, нягледзячы на тое, што пайшоў за імі ў Гродзенскай (для тых, хто не разумее, пра што я: гартайце «Бярозкі» № 7 / 2009 і № 4 / 2010), мы ўжо не сядзім за адным сталом, бо ўніверсітэт скончылі. Затое жывём у суседніх дамах, так што ў госці можна ў тапачках хадзіць.

Вось абуў Тосік тапачкі, прыйшоў да мяне на гарбату і сталі мы з ім перачытваць пра вашых суседзяў па парце. Пра знаных мафіёзі пачыталі з горада N., пра Макса з вёскі Вярэйкі, з якім не страшна і ноччу на могілкі пайсці... Удзельнікаў было шмат, гісторый добрых шмат, сяброў добрых шмат, а прызы ў нас толькі два — адзін я прысуджаю, другі — Тосік.

І вось што мы вырашылі: Тосік за адну парту з Аляксеем Мацвейчыкам сеў (пра сябра-фатографа у № 1 расказала Кацярына Краўчанка з Іванава), а я — з Георгіем Пятрэнкам (інтэрв'ю Ірыны Рудзько з маладзечанскім Рыбаком вы можаце прачытаць ніжэй).

Такім чынам, кнігі ў падарунак ад выдавецтва «Літаратура і Мастацтва» атрымліваюць **Кацярына КРАУЧАНКА** і **Ірына РУДЗЬКО**. Віншваем!

Але гісторыі пра вашых сяброў мы друкаваць не перастанем. Конкурс будзе ператвораны ў пастаянную рубрыку. Так што свае допісы і расказвайце нам пра цікавых людзей, з якімі вучыцеся і сябруеце. Дарэчы, шанц атрымаць прыз у вас таксама ёсць. Традыцыю ганараваць прызамі лепшых аўтараў рубрыкі раз на год мы пакінем. Пішыце! А мы з Тосікам пойдзем гарбату з цукеркамі дапіваць і ёлку ўпрыгожваць! З Новым годам!

КАЗКА ПРА РЫБАКА... З МАЛАДЗЕЧНА

Шаснаццацігадовы школьнік Георгій Пятрэнка «прачнуўся вядомым» пасля «Еўрабачання-2009». Зірніце на яго фота і самі зразумеце, чаму: падабенства пераможцы славутага музычна-

га конкурсу Аляксандра Рыбака і майго аднакласніка не заўважыць проста немагчыма.

Аднак наш Ягор — асоба, цікавая не толькі гэтым падабенствам. Ён пазітыўны, вясёлы,

Аляксандр РЫБАК. Фота БЕЛТА

камунікабельны, з выдатным пачуццём гумару і абаяльнай усмешкай — словам, душа кампаніі. Слухае джаз, блюз і іншую музыку. Займаецца ў клубе аўтарскай песні «Свечка» ў цэнтры творчасці дзяцей і моладзі «Маладзік», нядрэнна спявае, іграе на гітары, а з нядаўняга часу — і на скрыпцы.

— Ягор, як ты ставішся да свайго падабенства з Аляксандрам Рыбаком? — спытала яго неяк.

— Гэта вельмі весела. Нават трохі адчуваеш сябе зоркай. А аднойчы дапамог знаёмай на

Георгій ПЯТРЭНКА. Фота Ірыны РУДЗЬКО

школьным конкурсе «Снежная каралева» зрабіць пародыю на песню Рыбака «Казка». Выступілі на «ўра»! Усе былі ў захапленні. Самае цікавае, што я ніколі раней не захапляўся «Еўрабачаннем», а той раз вырашыў паглядзець, каб быць, як кажуць, у тэме. Праўда, сам я ніякага падабенства не заўважыў. Але на наступны дзень выходжу на вуліцу і адчуваю на сабе здзіўленыя позіркы людзей...

Ужо некалькі гадоў Ягор займаецца суднамадэльным спортам. Гэтае хобі для цярыплівых: сваю першую мадэль ён збіраў цэлы год. Затым паехаў з ёй на рэспубліканскія спаборніцтвы і заняў другое месца.

Яшчэ Пятрэнка — член скаўт-клуба.

— Скаўтынг — гэта і спорт, і здароўе, і зносіны, і сяброўства, — тлумачыць Ягор.

Мы, сябры, цэнім яго добра-звычайнасць і таварыскасць. Цікава, а што падабаецца ў людзях Ягору?

— Люблю вясёлых людзей, з пачуццём гумару. Калі чалавек заўсёды сумуе, тады і навакольным становіцца тужліва... А не падабаюцца людзі са шкоднымі звычкамі. Лічу, што кураць, скажам, ад гультайства. Лепш бы заняцца чым-небудзь карысным.

Галоўная мэта Ягора — паступіць у ВУ і стаць добрым праграмістам. А мара — выступіць дуэтам з Аляксандрам Рыбаком.

Ірына РУДЗЬКО,

клуб юных журналістаў «Маладзік» Маладзечанскага Цэнтру творчасці дзяцей і моладзі

Кавалачак смачнай радасці

Алёна ІВАНЮШАНКА

Карвінг у перакладзе з англійскай мовы значыць «выразанне» і абазначае своеасаблівы спосаб мастацкай апрацоўкі садавіны і гародніны. Месцам нараджэння гэтага незвычайнага мастацтва лічыцца Тайланд. Сімвал экзатычнай краіны — архідэя, а мясцовыя майстры з веку ў век практыкаваліся і ўдасканальваліся ў выразанні з садавіны і гародніны кветкавых кампазіцый.

Раслінныя арнаменты і цяпер з'яўляюцца візітнай карткай тайландскага стылю. А вось у Японіі і Кітаі, дзе карвінг таксама шырока распаўсюджаны, народныя ўмельцы аддаюць перавагу выразанню выяў людзей і іерогліфаў. Майстры гэтых дзвюх кра-

ін выкарыстоўваюць трафарэты і розныя выманні, якія спрашчаюць працу. Тайландскія ж майстры працы карыстаюцца толькі спецыяльнымі нажамамі. Таму лічыцца, што кітайскі і японскі стылі прайграюць тайландскаму ў вытанчанасці.

Майстэрства карвінгу на Усходзе перадавалася з пакалення ў пакаленне, а спецыяльныя прылады даволі часта вырабляліся пад заказ. Нават цяпер у гэтым відзе мастацтва існуе шмат загадак і родавых таямніц. Тым не менш у наш час карвінг ужо ніяк нельга назваць прывілеяй абраных. У Еўропе даўно з'явіліся школы, дзе навучаюць гэтаму майстэрству. Таксама існуе спецыяльная літаратура, фільмы. Было б жаданне ствараць!

Галоўнае ў занятках карвінгам — гэта фантазія! Выйдзіце за межы звычайнага — і ярка-аранжавая морква, сакавіта-зялёная салата, агуркі на ножках з гаро-

ху стануць у вашых руках героямі чароўнай казкі. А што датычыць святочнага стала, то тут прастора для самавыяўлення аматараў карвінгу практычна неабсяжная. Арыгінальныя, непаўторныя садавінна-гароднінныя кампазіцыі надаюць вытанчанасць нават звычайным стравам. Зрэшты, існуе меркаванне, што і

смак ад такога дэкору змяняецца ў лепшы бок!

Збіраецеся запрасіць сяброў на Новы год? Будзьце крэатыўнымі! Прыгадайце пра карвінг. Галоўная перавага такога ўпрыгажэння стала — яркасць спалучэнняў прыродных колераў. І — нечаканасць.

У карвінгу толькі адзін недахоп: гледзячы на плён працы майстроў, становіцца шкада яго есці. Аднак прыхільнікі гэтага мастацтва настойваюць: чым больш прыгожай выглядае ежа, тым яна больш апетытная, а значыць, больш карысная.

Вядома, кітайскага дракона або ажурныя экзатычныя расліны вам пакуль выказаць цяжкавата, але і маленькая кветачка са звычайнага памідора або сэрцайка з яблыка здольныя падарыць вам гасцям кавалачак смачнай радасці!

КІРАЎНІЦТВА ДА ДЗЕЯННЯ

Святочная флора

Дзе: так можна ўпрыгожыць шклянку з сокам, ідэальна — з таматным сокам.

Што спатрэбіцца: маленькі памідор ці памідор чэры.

Як: памідор абліваем кіпенем (пасля такой працэдуры яго скура павінна добра здымацца). Нажом робім доўгія надрэзы. Акуратна адгінаем скуру. Робім надрэз на аснове «кветкі», каб пасадзіць яе на край шклянкі.

Святочная фаўна

Дзе: так можна ўпрыгожыць талерку з садавінай, з выпечкай да гарбаты, ці ўвогуле святочны стол.

Што спатрэбіцца: апельсін, лімон ці нейкі іншы цытрус, гваздзіка.

Як: падрэжце апельсін, каб ён быў больш устойлівы. Зрабіце два сіметрычныя надрэзы — «вушы», паміж імі ўстаўце гваздзіку — «вочы». Апошні надрэз — «вусны» з усмешкай.

Смачна есці!

Ад першай асобы

Алег ХАМЕНКА:
**«МЫ ЖЫВЁМ НА
 ЗЯМЛІ ПРОДКАЎ,
 І НАМ ТУТ
 ХОЧАЦЦА...
 УСЯГО!»**

Добрага вам перадсвяточнага настрою, сябры! Сённяшні госць «Дынаміка» — лідар вядомага гурта «Палац» Алег ХАМЕНКА. Вакаліст, гітарыст, кампазітар, паэт, аранжыроўшчык, выкладчык, тэле- і радыёведучы разважае аб феномене музычнага фальклору, праблемах сучаснага шоу-бізнесу і сакрэтах жыццёвага поспеху.

**ЗВЫЧАЙНЫ ХЛОПЕЦ,
 ЯКІ СТАЎ ВЯДОМАЙ АСОБАЙ**

— Я быў звычайным падлеткам з мінскага мікрараёна Чыжоўка. Там прайшло ўсё маё сталенне. У школе вучыўся нядрэна (такі крэпкі серадняк), трошкі цяжкавата было з алгебрай, але астатнія прадметы даваліся лёгка. Цікавіўся спортам, хаця быў не самым спартыўным. Займаўся музыкай, спачатку — у дзіцячай студыі на акар-

дэоне, а потым — у музычнай школе па класе трамбона, якую скончыў літаральна за тры гады. І калі надышоў час вырашаць, куды паступаць пасля школы, першым, што мяне зацікавіла, быў універсітэт культуры, бо займацца музыкай мне не надакучыла. Фальклор заўсёды быў побач, але сказаць, што ўжо ў тыя часы я пачаў ім цікавіцца, было б няпраўдай. Я паступіў на аддзяленне духавой музыкі ўніверсітэта культуры, а неўзабаве мяне забралі ў войска. Калі я

вярнуўся на другі курс, паўстала складанае пытанне: як зарабіць грошы? Мы скалацілі сваю музычную банду, гралі ў асноўным на вяселлях: і ў горадзе, і па вёсках. Менавіта ў той час я і зацікавіўся фальклорам.

Усю папулярную па тых часах музыку мы ігралі без праблем, але як заспяваюць, здаралася, акапальна жанчыны на вяселлі — падыграць ім у нас не атрымлівалася. Вось гэта і зачэпіла. З таго часу і пачалі мы збіраць старадаўнія песні, менавіта тыя, якія мала хто ведае. Праўда, тады мы яшчэ планавалі іграць і танцавальны джаз — стварыць такі спеўна-танцавальны ска-аркестр ці кабарэ-бэнд (нават назву прыдумалі: «Дворец кукурузных палочек»). Шкада, што той праект не атрымаўся. А вось фальклор у сучаснай апрацоўцы быў успрыняты «на ўра», і нам самім падабалася яго іграць (тым больш што мы тады зацікавіліся электроннай музыкай). Праз нейкі час мы вырашылі, што трэба выходзіць на прафесійную сцэну. І хоць гралі мы разам з Юрыем Беяковым ды Юрыем Выдронкам з 1987 года, але «Палац» мы ўтварылі толькі ў 1992-м.

У КОЖНАГА СВОЙ ПАЛАЦ

— Назва «Палац» ўвасабляе шмат філасофскіх кантэкстаў. Спачатку гэта было скарачэнне назвы задуманага намі аркестра. Потым у выніку паездка па Еўропе я зразумеў: кожная культура пакідае пасля сябе свае палацы: у нас былі палацы піянераў, афіцэраў, а на Захадзе казіно і гатэлі

палацамі называюцца. Мы падумалі: калі так назавём свой гурт, атрымаецца, што мы вяртаем існасць слову, якое вядома ўсім у Еўропе, але пачало вызначаць не зусім тое, што вызначала ў сярэднявечча або ў эпоху Рэнесансу. Вось гэтае вяртанне да аўтэнтычнага ў самой назве падаецца нам удалым.

БЯЗМЕЖНЫ СВЕТ ФАЛЬКЛОРУ

— Сёння, паводле ацэнак розных даследчыкаў, стыляў і напрамкаў музычнага фальклору налічваецца больш за тысячу! Ёсць эксперыментальны, авангардны фальклор, фольк-рок, традыцыйны, аўтэнтычны фальклор, атанальны ці безмеладычны фальклор (самыя звышэксперыментальныя напрамкі), таксама фольк-мадэрн, які прадстаўляем мы, у прыватнасці, і яшчэ шэраг напрамкаў, у тым ліку і аўтарскі фальклор, пра які цяпер ідзе багата спрэчак.

Але не трэба забываць, што ўвогуле ўся музыка грунтуецца на фальклоры. Нават самыя надзвычайныя эксперыменты, якія, на першы погляд, ніяк не стасуюцца з фальклорам, усё роўна грунтуюцца на такіх паняццях, як рытміка, метрыка, мелодыка. А гэта ўсё знаходкі фальклора. Класіка таксама грунтуецца на фальклоры, опера, скажам, на італьянскім.

СТАРЫЯ КАЗКІ НА СУЧАСНЫ ЛАД

— Значная частка тых казак, што я запісаў на CD, была так ці

Фота з архіва Алега ХАМЕНКІ

інакш апублікавана. Але ёсць і такія, што мне давялося самому запісаць у экспедыцыях, некаторыя, напрыклад, я пачуў ад дарослых людзей, якія памяталі, як гэту казку распавядала ім маці ці бабуля. Іншая справа, што казку раней расказваў адзін чалавек, але, так бы мовіць, у розных ролях. Цяпер дзеці знаёмяцца з казкамі па сутнасці праз мульцікі: ім прадстаўляецца твор з якаснай, прафесійна распрацаванай сімволікай (музыка, вобраз, колер і г. д.). І ўспрымаецца такі твор ужо, зразумела, па-іншаму. Калі казку распавядаў адзін чалавек, малое быццам бы трапляла ў чароўны свет. Таму наш праект, згодна якому казка распавядаецца адным чалавекам, можна лічыць вяртаннем да традыцый. Хаця, на жаль, сёння ў Беларусі — і гэта шкада — прафесійных казачнікаў, якія расказваюць казкі і паданні са сцэны, вельмі-вельмі мала.

МІСТЫЧНЫ СВЕТ ВОЗЕРА

— Мой фальклорны мюзікл «Возера» яшчэ не зусім дапрацаваны, але ён ужо існуе на камп'ютары. Да лібрэта разам са мной прычыніліся некалькі чалавек (у тым ліку Ігар Скрыпка і Генадзь Давыдзька), мы цэлы год думалі, ці забіць галоўнага героя! (Усміхаецца. — **В. Н.**) Сюжэт заснаваны на паданнях аб возеры. На Беларусі так багата легенд пра розныя азёры! Возера для нашых продкаў было асаблівай каштоўнасцю, месцам, дзе побач існуе боскае і зямное... І мне падаецца, наша «Возера» атрымліваецца цікавым: і містычным, і фальклорным, і сучасным адначасова.

«ПАЛАЦ» У КІНО

— З рэжысёрам фільма «Анастасія Слуцкая» Юрыем Елховым мы знаёмы даўно. Ён нават рабіў дакументальны фільм пра творчасць «Палаца».

«Анастасія Слуцкая» — гэта гістарычная казка, фільм-легенда. Калі рэжысёр звярнуўся да нас і прапанаваў напісаць песню для пачатку фільма, то зазначыў, што яму не хапае вясёлай кампазіцыі «з тых часоў». І мы вырашылі: замест традыцыйнай песні лепш зробім аўтарскую кампазіцыю. Атрымалася, відаць, тое, што патрэбна. Здымаліся мы ў фільме без ганарару — нам цікава было стварыць модны тады відэасаўнд-трэк да карціны. Да таго ж мы зрабілі і рокавую аранжыроўку песні, скарысталі кадры з кінастужкі — і атрымаўся арыгінальны такі дадатак да фільма.

КАЛЯДЫ З СЯБРАМІ

— Кожны год мы ладзім калядныя вечары. Сустрэчы гэтыя не маюць дакладнай формы і не выглядаюць у нас як фестываль. І вам хацелася б параіць: напярэдадні Каляд паклікайце сваіх сяброў і родных, паглядзіце, чым яны жылі гэты год і на што спадзяюц-

ца. Галоўнае на свята — светлы настрой ад таго, што Бог нарадзіўся! Трэба пабыць з роднымі і адчуць сябе праз іх, асэнсаваць, што ты жывеш на зямлі продкаў і табе тут хочацца... усяго!

Запісала
Вольга НАВАЖЫЛАВА.

Віктарына

«КАЛЯДНЫ ПАДАРУНАК»

Увага! Той, хто першым правільна адкажа на нашы пытанні, атрымае ў падарунак ад гурта «Палац» музычны альбом!

1. З якой просьбай хакейны клуб «Дынама-Мінск» звярнуўся да гурта «Палац» і якім быў вынік гэтага супрацоўніцтва?

2. Ці меў гурт «Палац» калі-небудзь дачыненне да конкурсу «Еўрабачанне»?

3. Адкажыце, пра якую рэдкую прафесію (а дакладней, прызвание) кажа Алег Хаменка: «Паспрабуйце распавесці каму-небудзь тое, што вы прыснілі. Калі гэта будзе цікава не толькі вам, але і іншым, значыць, унутры вас жыве <...>». Хто?

Дыскаграфія

Дастаткова вострая

«ZATOCZKA»

Вітаўт МАРТЫНЕНКА,
музычны крытык

«Zatoczka», Мн., 2010, «БМАgroup».

Арцёмій Тройцкі, папулярны маскоўскі рок-каментатар, зусім нечакана выказаў нядаўна свае прыхільнасці да беларускага нацыянальнага року, назваўшы сярод прыхарытэтаў мінскі гурт «LitvinTroll», бярозаўскі «:B:N:» і аж двух магілёўцаў — «Глюкі» і «Zatoczka».

І акурат апошні, панк-гурт «Zatoczka», выдаў дэбютны альбом на сталічным лэйбле «БМАgroup». Калектыў гэтак вядомы фрывольнымі закідонамі, што прыпіска на вокладцы: «Увага! Ненарматыўная лексіка» — успрымаецца многімі як назва альбома, бо ніякіх іншых

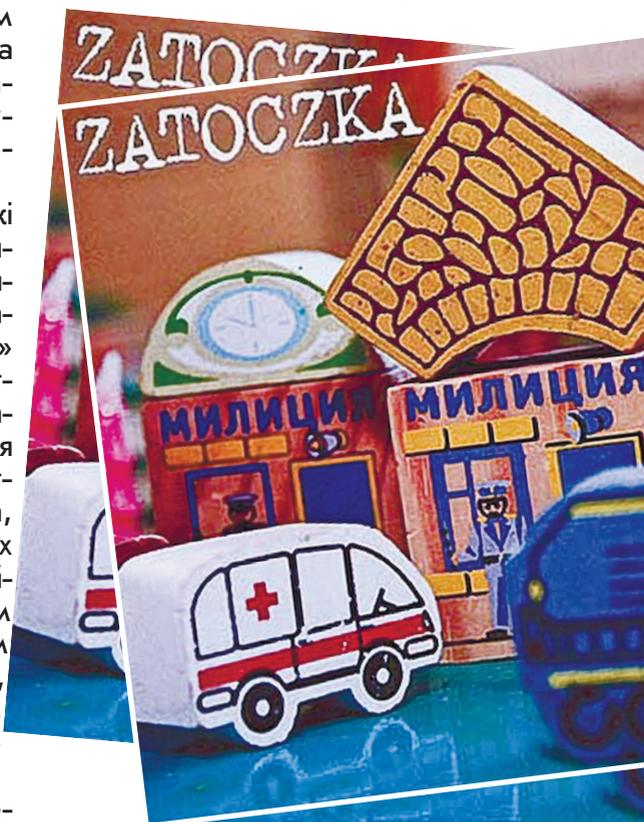
52 надпісаў няма, а gruppen-foto шаццярых мужыкоў у чырвоных кашулях пацвярджае тое фрывольства: кашулі і гальштукі ёсць, а штаноў няма! А ў некаторых і шкарпэткі ў недакамплекце. І тым не менш назвы альбом зусім не мае. Проста дэбютнік. Затое такі вясёлы!

Адразу папярэдзім, што ненарматыўная лексіка ў альбоме сапраўды ёсць, але выкарыстоўваецца яна не дзеля вострага пустаслоўя, як колісь у гурта «Сам процесс», а дзеля адэкватнага мастацкага вобраза. І нават занадта фрывольнае слоўца віртуозна замяняецца ў рыфму слушным словам «хлусня».

Зрэшты, вядомы гурт не толькі фрывольствам, але і запамінальнымі песнямі, вострымі і энергетычнымі мелодыямі, якія публікаваліся раней на складанках «Не заганыяся'2» («Ваня»), «НезалежныЯ» («Пра футбол»), «Наша альтэрнатыва» («Зачка»), ствараючы пазнавальныя хітовыя вехі тым CD, а сабе — інтрыгу для фанаў. І гэта спрацавала, бо публіка, што зачалася шчырых праяў здаровага гумару, парадыйнага свербу, спампоўвала альбом з Інтэрнэта яшчэ перад запускам у тыраж, а на першых канцэртах, дзе з'яўляліся сігнальныя асобнікі, раскупляла іх як надзейна апрабаваны тавар.

Але замест пераказу той весялухі падзялюся сацыялагічнымі назіраннямі, праз якія я назваў бы гурт «Zatoczka» дасканалым зрэзам сучаснага маскультуўскага досведу беларускай нацыі, які сведчыць не пра спробы дапасавання нашых традыцый да зменлівых форм сусветнага маскульту (як робяць шматлікія прадстаўнікі

фольк-мадэрну і нью-эйдж), а пра жывы культурніцкі досвед, што адлюстроўвае рэчаіснасць сёння на сёння. Кожная песня тут — не мёртвыя схемы пра сонейка на небе днём і цёмную ночку перад сном, а шчырае сумоўе пра перажытае кожным з нас. І не дасягнеш таго без пераасэнсавання вопыту папярэднікаў. А «Zatoczka» пераасэнсоўвае менавіта нацыянальны вопыт, калі ў адной з

песень нават класічны выраз «Punks Not Dead» трансфармуецца ў жывую ды родную сентэнцыю.

*Вылезем са скуры,
Падстаўляйце пысы, куры.
І пляваць, што за гэта
Зноў пагоняць з флэта,*

*Бо яны не даганяюць:
Панкі не паміраюць!*

Асабістага аптымізму мне дае факт адасаблення «Zatoczki» ад музыкаў, якія хочуць спяваць па-беларуску, але зарыфмаваць нічога сэнсавага не могуць па-за «Беларусь/ганарусь», «нас/шчас», «люблю/не люблю». Дык вось, панкі гурта «Zatoczka» не проста валодаюць дастатковым слоўнікавым запасам роднай мовы, але і ваш багаж здольны ўзбагаціць. Напрыклад, як бы вы назвалі фаната футбола на матчы? Ну пэўна ж «балельшчыкам», які чамусьці «хварэе за сваю каманду» (ну не балеюць у нас, факт!). А вось «Zatoczka» адшукала цалкам адпаведнае слова «заўзятар» і віртуозна зграмыздала ад яго дзеяслоў:

*Транспаранты,
шыльды, сцягі*

Па-над трыбунамі расцягнем —

Будзем мы заўзець за Беларусь.

На спробу аспрэчыць такі неалагізм запытайце: раз праектар можа праектаваць, дыктатар — дыктаваць, дык чаму заўзятар не можа заўзець? І нават факт прызнання такога наватвора жаргонам не аспрэчыць ісціны, што жаргон гэты зыходзіць не з чужынскай, а са сваёй крынічкі. З беларускай.

Склад «Zatoczki» — гэта трубоч Павел, бубнар Максім, спеўны гітарыст Ілья, яшчэ адзін Ілья — трамбаніст, басіст Сяржук ды чарговы Максім на вакале. Па шчырасці, калісьці мяне бянтэжыла духавая секцыя ў рок-гурце, але парадыйны настрой задзірыстых песень яго дазваляе забыцца на памылковыя прычымхі, з захапленнем ловячы выразны меладыіны здзек песень «Шэрыя», «Word Up», «Слова», «Праўда». Галоўнай тэмай дэбютніка стала, бадай, усё нашае жыццё з серыяламі ды TV-вычварэнствамі («Вам»), з перавагай чужацтва над патрыятызмам («Ваня»), з прагай здаровай помсты («Заточка»). Ёсць, як бачыце, і песня-візітоўка, дзе злыя вобразы («Я не жадаю вам здохнуць, самі здохніце») падкрэслівае жорсткая панкаўская аранжыроўка, а духавая секцыя вяртае жартаўлівы настрой.

Асобная згадка напрашваецца пра твор «Слова», дзе маецца на ўвазе зное слова з трох літар, але не тое, што вы падумалі. Калі на пахаванне розным людзям замаўляюць розную музыку — каму «Adagio» Тамаза Джавані Альбёні, каму нейкі з маршаў Фрыдэрыка Шапэна, дык вось каб мне выпала замаўляць апошні марш сабе, быў бы рады адправіцца ў апошні шлях пад «Слова» гурта «Zatoczka», якое цалкам адпавядае распачным пачуццям заўзятара рок-н-рольшчыка.

На завяршэнне звярну ўвагу на мастацкае аздабленне альбома. Нешта накшталт кадра з лялечнага фільма, дзе ў галоўных ролях міліцыя, а ўсё астатняе — лялькі для іх. Аўтарам гэтага выяўленчага вырашэння зместу альбома выступіў Андрусь Чысцякоў, выкарыстаўшы фоткі Яўгена Быка.

Палёты лямцавай музы

Ганна ІЛЬЯШЭВІЧ

Хочацца, каб навагодняя ёлка ў нашым доме была адметнай, «сваёй», каб кожная цацка была напоўнена сэнсам і цеплынёй, мела сваю гісторыю. Асаблівы шарм святочнай ялінцы надаюць упрыгожванні, якія дасталіся нам ад папярэдніх пакаленняў. Такая «спадчынная», магчыма, нават самаробная цацка заключае ў сабе аўру моцнай сям'і.

Каб стварыць арыгінальную — сваю асабістую — ёлачную цацку, не трэба траціць грошы на дарагія матэрыялы. Так, цудоўныя навагоднія ўпрыгожванні атрымліваюцца, напрыклад, з лямцу.

Лямцавыя цацкі лічацца аднымі з самых старажытных — іх стваралі яшчэ нашы бабулі. І сёння гэты занятак зноў набывае папулярнасць. Вось што я даведалася ў кіраўніка гуртка Нацыянальнага цэнтра мастацкай творчасці дзяцей і моладзі Вольгі КОТАВАЙ.

— Лямец трэба адчуваць, — расказвае Вольга. — Матэрыял гэты вельмі мяккі, пяшчотны. Бярэш у рукі — і адпускаць ужо не хочацца. Воўна добрая, да людзей прыветная. З яе можна вырабляць шалікі, капелюшы, рукавіцы, чахлы для мабільнікаў і, вядома ж, цацкі.

Фота Вольгі КОТАВАЙ

Фота Вольгі КОТАВАЙ

Выраб лямцавых цацак — надзвычай захапляльны занятак. Працэс іх стварэння заключаецца ў качанні воўны разам з мыльным растварам. Воўна мяккая, прыемная на дотык, падатлівая

вашай фантазіі. Птушачкі, анёлкі, маленькія баранчыкі быццам бы выплываюць з дзіцячых мар. Іх хочацца патрымаць у руках, пагладзіць, як хатняга любімца, уабраць іх жывую энергетыку.

Вольга сцвярджае, што лямец сам падказвае ёй знешнасць персанажаў: яна качае воўну, а потым глядзіць, які вобраз атрымліваецца, хто «просіцца» на свет — правінцыяльны фронт, француз у трохвугольніку, арлекін, цыганка...

Лямцавая муза ляціць па свеце, шапаціць ваўнянымі крыламі і натхняе на стварэнне ўнікальных самабытных рэчаў.

З Новым годам!

Ад рэдакцыі. Больш падрабязна пра тэхналогію вырабу твораў з лямцу вы можаце прачытаць у артыкуле Святланы Длатоўскай «Мастацтва «тэкстыльнага пластыліну» («Бярозка», № 1).

Фота Вольгі КОТАВАЙ

Фота Вольгі КОТАВАЙ

Сяброўскі шарж Аляксандра КАРШАКЕВІЧА

Памятаючы народную мудрасць наконт хвальбы і форсу — «Хто сам сябе хваліць, няхай таго пярун спаліць», — ніяк не магла ўзяцца ды напісаць тое-сёе пра сябе. Але ўздаўшы яшчэ адно, народнае «Бойся не таго, хто крычыць, а таго, хто маўчыць», усё ж узялася за ручку, каб паведаміць шанойным чытачам некаторыя факты.

Нарадзілася 8 студзеня 1978 года ў вёсцы Дунілавічы Пастаўскага раёна Віцебскай вобласці. Скончыла Дунілавіцкую СШ (1995), філалагічны факультэт Беларускага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта імя Максіма Танка (2000). Працавала рэдактарам, загадчыкам аддзела фельетонаў і пісьмаў, намеснікам галоўнага рэдактара часопіса «Вожык». Цяпер — галоўны рэдактар альманаха сатыры і гумару «Вожык».

Падрыхтавала да друку кнігу сатыры і гумару «Шчаслівыя людзі».

Некалькі гадоў таму распачала працу над цыклам апавяданняў пад назваю «Дунілавіцкія былі».

Неяк у інтэрв'ю для «Настаўніцкай газеты» ў мяне сярод іншага

Юлія ЗАРЭЦКАЯ

спыталі, ці можна выхоўваць дзяцей «жартам» і як цяпер, у такі складаны і супярэчлівы час, вучыць «добраму, чыстаму, светламу»?

Я адказала, што пераканана: ніякім «высокім» мастацкім творам ніколі так не выхаваш, не звернеш увагу, не навучыш, як байкай, фельетонам ці карыкатурай! Дзеці заўсёды ахвотна адгукаюцца на жарты, любяць пасмяяцца. Чаму ж гэта не выкарыстоўваць? Пасмяюцца, але і задумаюцца...

Можна колькі заўгодна казаць дзіцяці, што лаяцца брыдка, што трэба саступаць месца старэйшым, што трэба паважаць дзядуль і бабуль, але калі ты сам пры гэтым брыдкасловіш, не клапацішся пра бацькоў, падманваеш ці грубіяніш, то словам тваім — грош цана.

Запрашаю шанойных чытачоў пачытаць «Школьныя абразкі», усміхнуцца, а можа, і добра паратаць і — абавязкова — пра нешта задумацца. Наконт апошняга я ўпэўнена, бо чытач «Бярозкі» думаць умеє!..

ШКОЛЬНЫЯ АБРАЗКІ

Вясковая школа. Май. Якая вучоба, калі так зырка свеціць сонца, а на вуліцы цяплынь, як улетуку?!

Вучні-старшакласнікі вырашылі збегчы з апошняга ўрока. Але як? На вахце сядзіць строгая і дапытлівая цётка Манька, без увагі якой нават мыш не прашмыгне, не тое што гурт хлопцаў і дзяўчат з партфелямі ў руках. Хуценька параіўшыся, знайшлі выратавальнае — простае і дзейснае — выйсце: торбы з другога паверха, дзе знаходзіцца клас, выкінуць з акна на зямлю, а самім, па адным-па двое, выслізнуць на вуліцу. Так і зрабілі. Але не паспелі першыя смельчакі прыджгаць да ўваходных школьных дзвярэй, як дарогу ім перагарадзіла ваяўнічая цётка Манька:

— А ну назад, на ўрок!

На няное пытанне, якое выразна

чыталася ў чыстых вачах няўдачлівых уцекачоў — «Адкуль вы ведаеце?», вахцёрка нічога не адказала. Яна выйшла са школьнікамі на двор, падышла да рознакаляровай гары торбаў і кіўнула галавою на акно настаўніцкай:

— Ну што, здагадаліся?

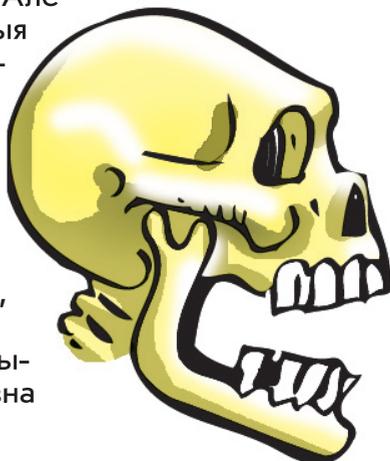
Не дадумацца цяпер было цяжка. Сумкі, што цяжкім градам сыпаліся з акна класа, мусілі пралятаць перад акном настаўніцкай: месцілася яна якраз над тым злашчасным класам...

— Прыдумалі, ды не дадумалі... Вучыцца вам яшчэ і вучыцца! — павучальна прагаварыла цётка Манька і ўсміхнулася.

Пецька, які вучыўся ў другім класе, падзяліўся на перапынку са сваім сябрам Віцькам сакрэтам, што з учарашняга вечара неміласэрна пёк язык:

— Мне ўчора Вася сказаў, што ў тым пакоі,

58 куды настаўніца хіміі і біялогіі ходзіць, ну лап... лаб... ларбаторыя называецца, живе... шкілет! Сапраўдны!..

Васю, свайму брату-старшакласніку, Пецька верыў безагаворачна.

— Давай падпільнуем, калі яна туды пойдзе, і паглядзім. У Васі наступны ўрок — біялогія.

— Давай!..

Ледзьве празвінеў званок, як малыя кумільгом кінуліся да лабараторнага пакойчыка і пачалі быццам бы натуральна шпацыраваць па калідоры другога паверха. (Шыі іх былі выцягнутыя ў бок пакойчыка не раўнуючы, як у гусей, а радыус шпацыру не сягаў больш за адзін метр — так, «непрыкметна», яны і тапталіся, лічы, на адным месцы.)

Неўзабаве да дзвярэй падышла Тамара Іванаўна, настаўніца хіміі і біялогіі. Яна не звярнула ніякай увагі на школьнікаў: відаць, малыя гуляюць у нейкую сваю гульню, і адчыніла дзверы пакойчыка. Пецька з Віцькам, якія толькі і чакалі гэтай хвіліны, падбеглі і ўтачылі свае цікаўныя насы ў дзверы.

Такого крыку, ляманту і плачу, які напоўніў праз некалькі секунд другі паверх і нават даляцеў да цёткі Мані, што крыху прыдрамала над недавязанай рукавічкай для ўнучкі, школа яшчэ не чула... (А чула яна багата.)

Настаўніцае расследаванне хутка паказала на таго, хто ўзыхвоціў малых на гэтую пазнавальную экскурсію.

— Ну, хіба я вінаваты? — апраўдваўся Вася, які добра атрымаў «на арэхі». — Не я ж на яго халат апрануў, а Тамара Іванаўна.

Цяпер чытач лёгка ўявіць сабе, што падумалі малыя, калі ўбачылі ў лабараторыі шкілет у халаце: «Жывы! Сапраўдны!..»

Першакласнік Пашка, які ў сваім юным узросце яшчэ не надта схільны да вучобы, прыйшоў са школы ды загуляўся ў машынкi. Неўзабаве з працы вярнуўся бацька, убачыў у пакоі вэрхал і загадаў навесці парадак.

— М-да, гэта жыццё, — пафіласофску канстатаваў Пашка і пачаў парадкаваць цацкі.

Пачатак 90-х. У краіне толькі нядаўна пачулі пра чуму XX стагоддзя — СНІД. Праводзіцца прафілактычная работа з насельніцтвам, у тым ліку з падростаючым пакаленнем.

Вясковы настаўнік, класны кіраўнік, вярнуўся з пасяджэння райана. Там, разам з іншай метадычнай літаратурай, яго забяспечылі брашурай на тэму кшталту «СНІД не спіць» з разнастайнымі малюнкамі і фота пашкоджаных гэтай пошасцю органаў чалавека. Відовішча, як кажуць, не для нервовых асоб. Такім чынам, старшакласнікі

абавязкова мусілі б задумацца, у першую чаргу, аб небяспецы бязладных палавых сувязей.

Дома настаўніка сустрэў малы сын Юрка, пяцікласнік:

— Татка, што ты прывёз?

— Кніжкі, сыноч. Але табе іх чытаць ранавата, ды і нецікава, — адказаў бацька і паглядзіў хлопчыка па віхрастай галаве.

Праз некалькі дзён настаўнік, даўно забыўшыся на гэту размову, вяртаецца дахаты з урокаў і бачыць, што сын яго, маркотны і задумнены, сядзіць за сталом, падпершы галаву рукамі.

— Сыноч, што здарылася? — занепакоіўся той. — Двойку атрымаў, так?

— Не, — адмоўна і павольна пакруціў галавою хлопчык.

— Дык чаго ж ты тады перажываеш?

— Ды вось думаю, татка, як гэта СНІДам не захварэць, — прамовіў кірпаты Юрка і сумна ўздыхнуў...

Усе вясковыя школьнікі і настаўнікі «савецкай» пары добра ведалі, што верасень — гэта не толькі свята, дзень ведаў, не толькі пачатак навучальнага года, але і — сельгасработы ў калгасе. Уздымалі лён, церабілі буракі, капалі бульбу... Дзеці, вядома, былі задаволены: не трэба вучыцца! Але з цягам дзён, асабліва пахмурных, халодных і дажджлівых, пачыналі нудзіцца.

Аднаго дня, едучы ў кузаве школьнага «газона», хлопцы пачалі валтузіцца. Сашка Паўлоўскі, вядомы круцель і выдумляка, няўдала трапіў некаму пад руку, ударыўся галавой і — самлеў.

Настаўнікі хутка завярнулі машыну ў мясцовую бальніцу. Збегліся дактары, пачалі прыводзіць хлопца ў прытомнасць — нічога не дапамагае. Памчалі на хуткай у раённую паліклініку. Зноў сышліся дактары, склікалі кансіліум, але... той жа вынік. Тады стары хірург, вопытны спецыяліст, дае каманду:

60 — Ну што, будзем здымаць чэрап!

Пасля гэтых слоў ніхто і апамятацца не паспеў, як Сашка ўміг падскочыў з кушэткі і даўся ў дзверы. Адкуль ён мог ведаць, што на мове ўрачоў словы «здымаць чэрап» азначалі «рабіць здымак чэрапа»? Сашка, вытлумачыўшы гэту медыцынскую працэдуру па-свойму, справядліва разважыў, што лепш для яго будзе ўсё ж кінуць прыдурвацца ды ўдаваць непрытомнага і зноў узяць у рукі кошык...

Маці ўшчувае сына Ромку: «Трэба лепш вучыцца! Па матэматыцы дрэнна паспяваеш і па літаратуры варта больш чытаць!..» Той моўчкі ўсё выслухоўвае.

Удосталь выгаварыўшыся, яна вінавата прытуляе сына да сябе і просіць: «Ромачка, не крыўдуй на мяне. Залішне на цябе накрычала, сарвалася...»

Малы супакойвае: «Ну што ты, мама, я ж разумею — ты мяне так выхоўваеш!..»

Класнаму кіраўніку часта сталі скардзіцца іншыя настаўнікі на аднаго вучня з яго класа: штодзень спазняецца на першы ўрок. (Жыў той у суседняй вёсцы, дзе школы не было.)

Класны кіраўнік выклікаў яго на размову, пачаў дакараць:

— Колькі можна спазняцца на ўрокі, Пеця? Няўжо нельга выйсці на пяць хвілін раней — і прыйсці ў пару?

— Франц Ігнацьевіч! — усклікае той. — Ды я на паўгадзіны раней выходжу!

— Чаму ж тады спазняешся?

— Па Івана заходжуся.

— Дык што?

— А той якраз снедае.

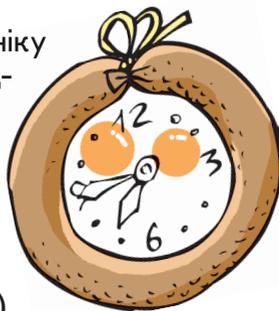
— І што, доўга снедае? — ужо смеючыся, пытаецца настаўнік.

— Ай, каб вы ведалі!.. — уздыхае Пеця. — Цётка Фанька, ягоная маці, кладзе на патэльнію скрут каўбасы, а затым усярэдзіну ўбівае яек, колькі ўлезе, ды пячэ... І пакуль Ванька ўсю патэльнію не з'есць, з хаты не выйдзе...

Запанавала цішыня.

— Што ж будзем рабіць, Пеця?

— Мусіць, не буду больш па Івана заходзіцца, — сумна правовіў вучань і — аблізнуўся...

МАЛЮЕМ ВЯТРЫСКУ

Шаноўныя сябры, хто з вас хоча стаць сапраўдным ілюстратарам кніг?

У РВУ «Літаратура і Мастацтва» неўзабаве выйдзе трэцяя частка прыгод Вятрыскі з вентылятара — «Вятрыска і спадарыня Зіма». Мы прапануем вам пафантазіраваць і намалюваць тыя гісторыі пра Вятрыску з парэдніх кніг («Дзівосныя прыгоды Вятрыскі з вентылятара», «Новыя дзівосныя прыгоды Вятрыскі з вентылятара»), якія спадабаліся вам больш за ўсё. Лепшыя з гэтых малюнкаў будуць выкарыстаны ў афармленні новай кнігі. А якія менавіта — вызначыць строгае і справядлівае журы.

Умовы творчага конкурсу

1. На конкурс прымаюцца малюнкi фармату А3, выкананыя фарбамі ці фламастарамі.

2. Малюнак абавязкова павінен быць падпісаны на адваротным баку: імя, прозвішча аўтара, школа (мастацкая школа, гурток), зваротны адрас, узрост.

3. Малюнкi павінны адпавядаць тэматыцы: ілюстрацыя сюжэтаў кніг пра прыгоды Вятрыскі з вентылятара.

4. Колькасць малюнкаў ад аднаго ўдзельніка не абмежаваная.

5. Малюнкi не вяртаюцца і не рэцэнзуюцца.

6. У конкурсе могуць прымаць удзел асобы, якім яшчэ не споўнілася 18 год.

7. Малюнкi прымаюцца на конкурс да 31 мая 2011 года.

8. У якасці ўзнагароды лепшыя малюнкi аздобяць трэцюю кнігу Генадзя Аўласенкі.

Малюнкi дасылайце на адрас 220034, г. Мінск, вул. Захарава, 19. На канверце абавязкова зрабіце пазнаку «Малюем Вятрыску».

Гісторыя адной Бярозкі

Алена ІВАНЮШАНКА

Не напоіць пруток пакуль сокам. Токам бярозавым б'е.

Не напоіць пруток пакуль сокам. Токам бярозавым б'е.

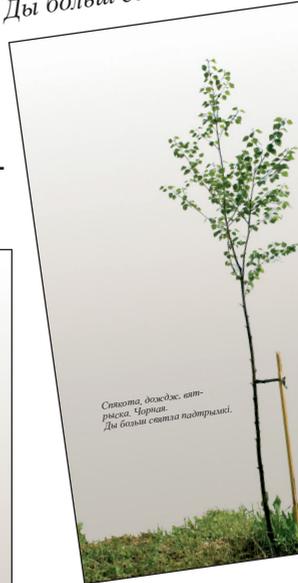
гадваўся, што яна мела патрэбу ў падтрымцы, бачыў, як становілася мацнейшай.

На адной з выяў ты, пэўна, заўважыў надпіс на ствале: «...Я = каханне». Як думаеш, пра каго гэтыя словы? Колькі імёнаў заканчваецца літарай «я»? А мабыць, гэтыя словы пра цябе? Бо каханне — гэта і ёсць ты. Няўжо не ведаў? Не было б цябе — яго б таксама не існавала.

Спякота, дождж, вятрыска. Чорная. Ды больш святла падтрымкі.

Сны вясны. Час клейкімі лісткамі з'яднаць зямлю і неба.

Спякота, дождж, вятрыска. Чорная. Ды больш святла падтрымкі.

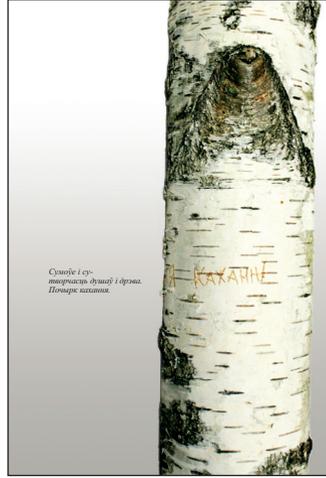
Увесь гэты год ты быў сведкам гісторыі адной Бярозкі. На другой старонцы вокладкі нашага першага нумара ты ўбачыў маленькі парастак. Кожны нумар часопіса адкрываў табе новую старонку жыцця дрэўца. Ты адчуваў, як вакол нашай Бярозкі насіліся вятры, зда-

Сны вясны. Час клейкімі лісткамі з'яднаць зямлю і неба.

— Самая важная рэч — тое, што такая гісторыя з'явілася. І калі ты адкрываеш часопіс, першае, што бачыш, — чарговая старонка гэтага жыцця. Ты ўжо чакаеш, мяркуеш, што будзе далей. Ты пачынаеш разважаць... А чым жа ўсё скончыцца? Важна, каб ты паверыў у гэту гісторыю, перажыў яе разам з намі, — гаворыць наш дызайнер Руслан Найдзен, які і ўзяў на сябе ролю апавядальніка пра лёс Бярозкі з вокладкі.

На працягу ўсіх нумароў гісторыі Бярозкі спадарожнічалі загадкавыя хоку Аксаны Спрынчан.

*Сумоўе і створчасць душаў і дрэва.
Почырк кахання.*

мкі.

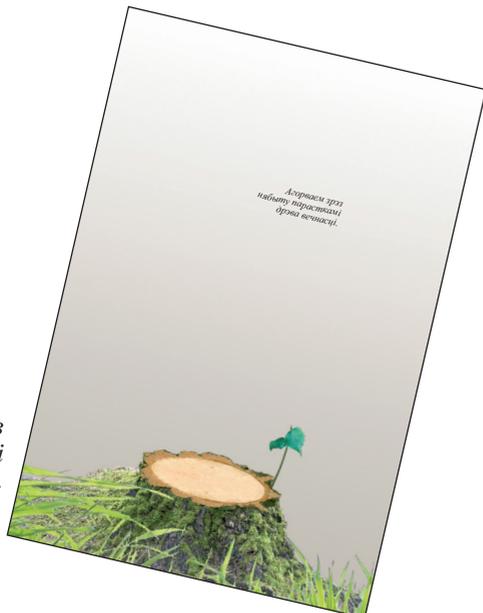
Хавае краса ў бярозавым ценю час і часовасць. Нас.

Дзякуючы гэтым дзівосным паэтычным радкам візуальны вобраз раскрываўся перад табой больш выразна.

Ці задумваўся ты, чым скончыцца гісторыя Бярозкі? А ёй і няма канца... Яна не скончыцца, як і твая, і мая, і гісторыя кожнага. Бо мы, як тая Бярозка, павінны пакінуць на гэтай зямлі свае парасткі — сваю справу, сваіх дзяцей, сваю любоў да ўсяго існага.

Агорваем зрэз нябыту парасткамі дрэва вечнасці.

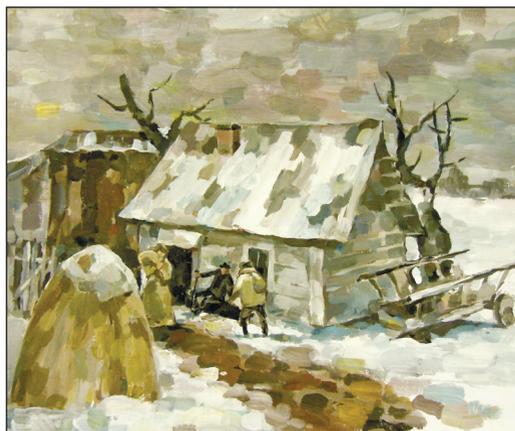

ПАВЕТРА, У ЯКІМ ЛУНАЕ ТВОРЧАСЦЬ

Алена ІВАНЮШАНКА (фота аўтара)

Тут творчасць лунае ў паветры, вітаецца з кожным за руку і дорыць прыязныя ўсмешкі. Тут твае равеснікі матэрыялізуюць свае мары, пераносячы іх на паперу або холст.

Мінская дзіцячая мастацкая школа № 1 імя В. К. Цвіркі — адна са старэйшых у сталіцы. Яе

Ігар ШУМАНОЎСКІ. Вёска зімой

гісторыя вядзе адлік ад 1958 года. Тут пачыналі сваё творчае жыццё многія славутыя сёння мастакі, скульптары, дызайнеры, архітэктары.

Вучні школы не толькі спасцігаюць азы малюнка, жывапісу, скульптуры, але і вывучаюць гісторыю мастацтва, наведваюць розныя музеі, выставы. Кожны год яны выязджаюць на пленэр — вучэбную практыку на свежым паветры. А яшчэ выстаўляюць уласныя творы — у кінатэатрах і бібліятэках горада.

Два гады таму школа святкавала свой пяцідзясяцігадовы

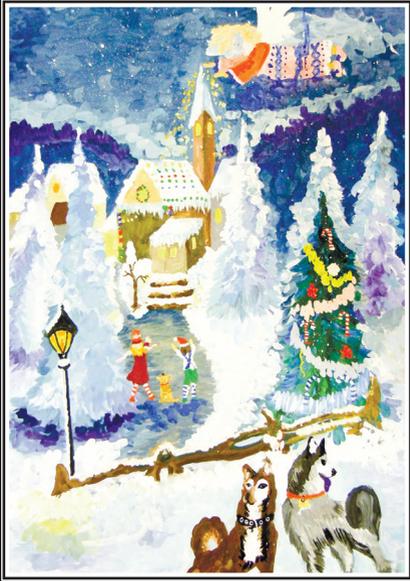
юбілей. Як прызнанне яе заслуг калектыву навучальнай установы была прадастаўлена магчымасць наладзіць урачыстасць у Нацыянальным гістарычным музеі.

Пад Новы год прынята загадваць жаданні. Ты марыш аб творчасці, прафесіі мастака? Дык ці не наважыцца і табе стаць вучнем гэтай знакамітай навучальнай установы, а ў маі прыйсці сюды на іспыты?

Мабыць, праз некаторы час і твае працы з'явяцца на старонках «Бярозкі». А зараз мы знаёмім цябе з плёнам творчасці сённяшніх выхаванцаў мастацкай школы № 1. Прыемнага прагляду!

Дар'я РУСАК. Каляды

Вольга КОУШАР. Новы год

Антон МУРАЎЛЕЎ. Святочны Мінск

Ягор БАГОДЗІЧ. Бой за снежны

Валерыя ВАСІНА. Сонечная раіца

Алена ЛАНАКА. Канікулы

Кацярына КУДРЫЦКАЯ. Па снезе

*Агорваем зрээ
нябыту парасткамі
дрэва вечнасці.*

